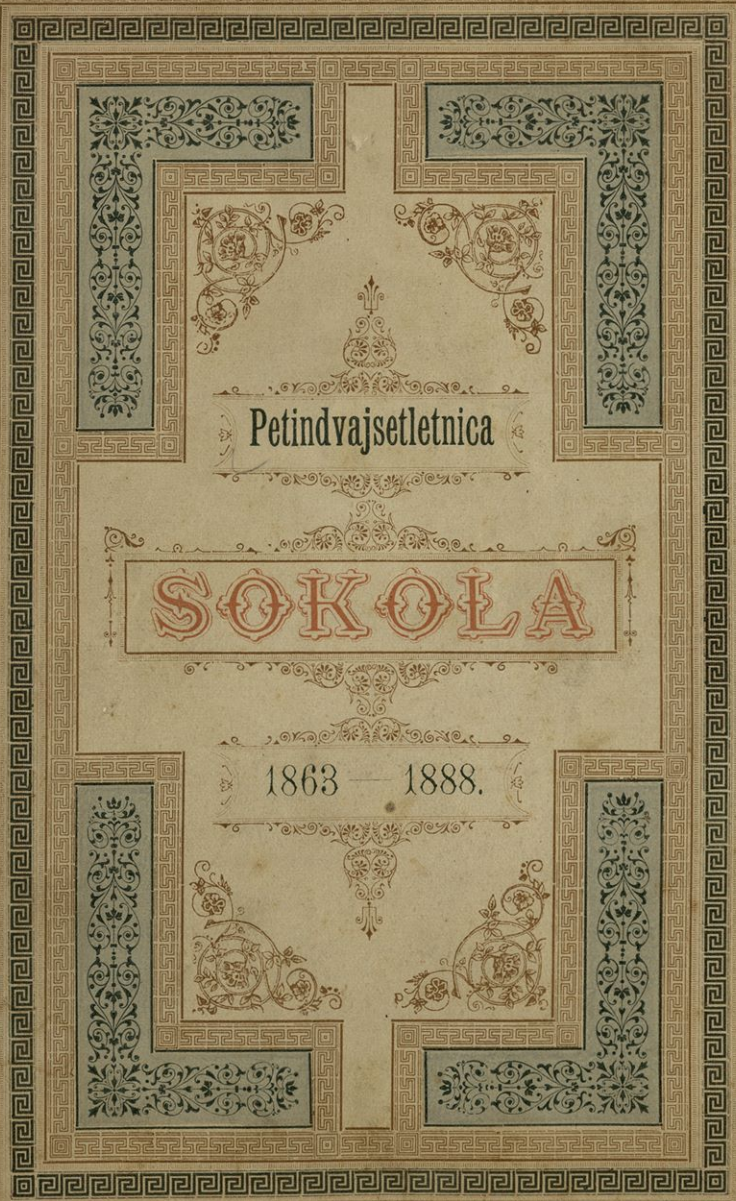

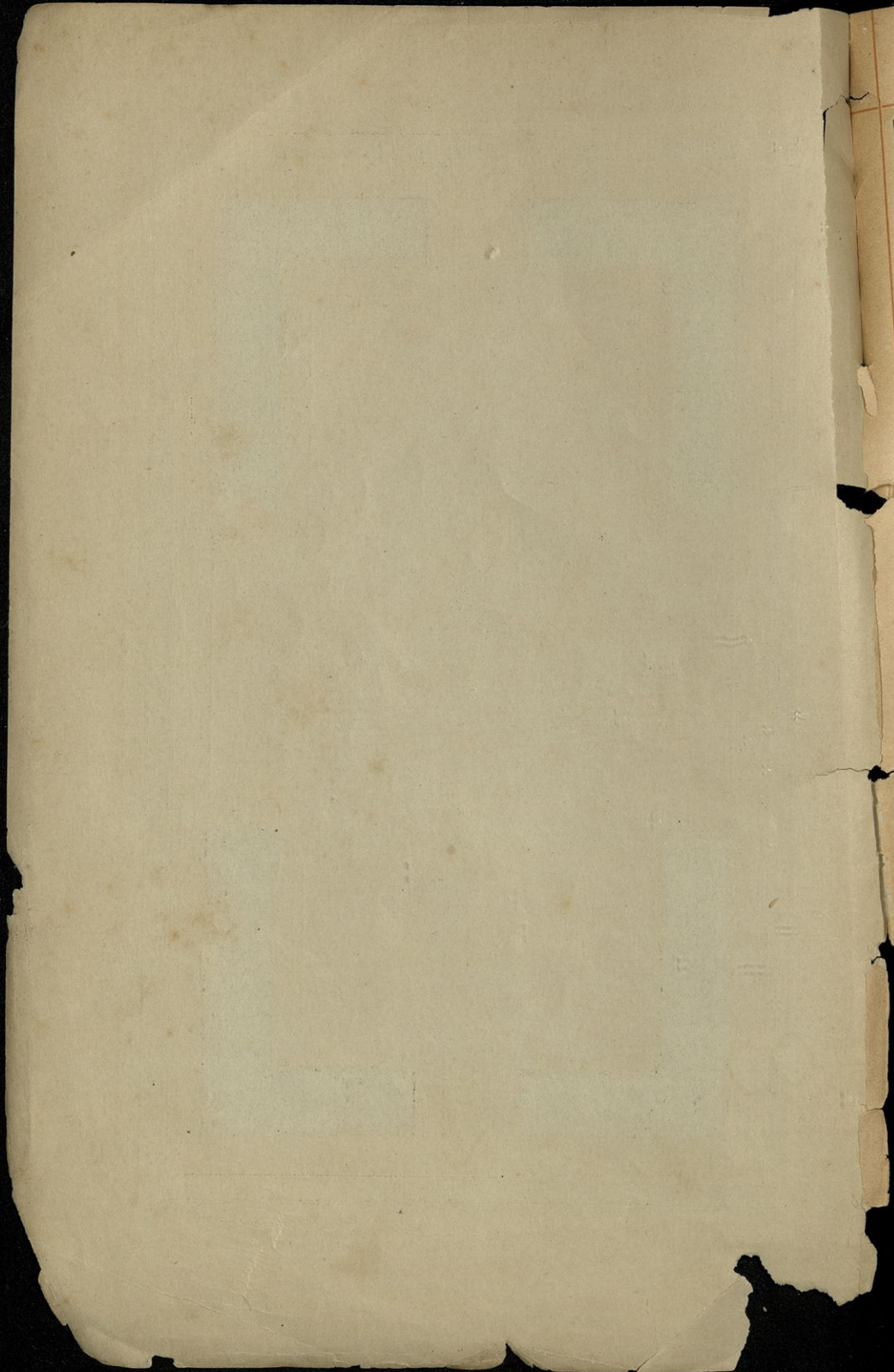
I 71072

Petindvajsetletnica

SOKOLA

1863 — 1888.

Petindvajsetletnica

1863—1888.

II
71072

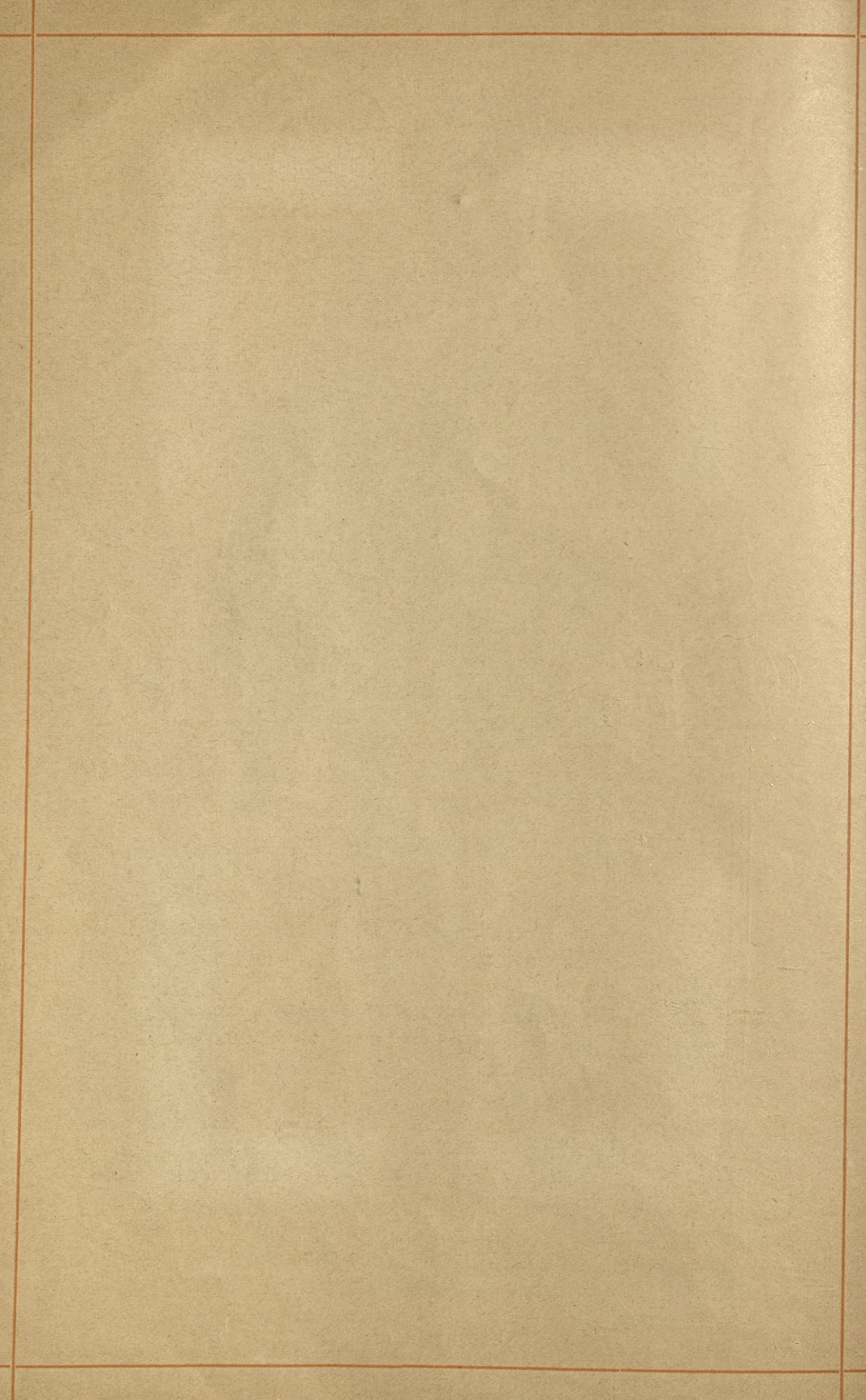

Stevo Mandič.

Stevo Mandič.

Životopisna črtica.

Bratje Sokoli! Glejte podobo vzbuditelja in prvega učitelja telovadbe na slovanskem jugu, vtisnite si dobro v spomin obraz tega značajnega, poštenega moža, imejte ga v čislih ne samo, ker je on prvi začel v naših krajih spodbujati mladino za telovadbo, nego tudi zaradi tega, ker je vsled svojega slovanskega mišljenja in neomahljivega značaja moral trpeti mnogo britkostij.

Rad bi bil napisal obširen životopis, toda nalog imam, podati kolikor moč kratek popis, in to me sili, da moram izpustiti marsikaj zanimljivega, kar pa morda objavim o priliki v kakem časopisu.

Stevo Mandič se je rodil 1. avgusta leta 1813. v Gračacu (občina Št. Peter) na Hrvatskem; oče njegov je bil graničarsk častnik. Ko je dovršil c. kr. vojaško akademijo v Dunajskem Novem Mestu, vstopil je leta 1833. kot kadet v pešpolk baron Wimpfen št. 13, pri katerem je služil do 15. julija 1838. Odpustnica in spričevalo (Conduiteliste) o njegovem obnašanju pri vojacih svedočita, da je bil Mandič zvest, pošten, miren, marljiv in pokoren vojak, da se je vedel uljudno in dostojno, da je bil varčen, nadarjen in trezen ter da ni bil nikoli preskočen. — Govoriti je znal hrvatski, slovenski, italijanski, nemški, nekoliko tudi češki in francoski jezik.

V Ljubljano je prišel menda kmalo potem, ko je zapustil vojaški stan, kajti 10. septembra leta 1838. se je tukaj oženil. Leta 1839. je otvoril gostilnico, toda že 1841. l. je opustil ta obrt.

Služboval je 1843. leta kot pomožni uradnik pri c. kr. okrajnem komisarijatu za okolico ljubljansko.

Leta 1844. imel je Mandič svojo privatno učilnico za borenje in telovadbo na Starem Trgu v hiši št. 33 (glej časopis „Carniolia“ 1844 štev. 104).

Pokazal se je kot mojstra borilca pri javnih predstavah v križevniški dvorani 16. aprila 1845 in 14. septembra 1846 in pozneje pri društvenih predstavah „Sokola“.

Od 20. januarja 1845. do 10. januarja 1849. leta bil je pomožni uradnik pri c. kr. višjem uradu za državne dohodke (k. k. Gefällen-Oberamt).

V ljubljanskem vojaškem vzgajališči poučeval je Mandič gojence v telovadbi in borenji, o čemer sem našel jako pohvalna spričevala poveljstva 17. pešpolka z dné 3. julija 1845 in z dné 9. julija 1846. Spričevalo vodstva c. kr. vojaške plavnice z dné 8. julija 1846 pa hvali Mandiča kot izbornega učitelja za plavce. Tudi jahati je učil dalje časa.

Posnel sem iz sprejemnice, izdane od ljubljanskega mestnega magistrata, da je bil Stepan Mandič dné 17. marca 1848 vsprejet v ljubljansko narodno stražo in uvrščen k 3. kompaniji, pri kateri je bil adjutant stotniku Ivanu Koširju, razun tega imel je pa tudi nalog vežbati v borenji in voltžiranji častnike in gardiste.

Dne 10. julija 1851. l. izbran je bil tudi za orožarja pri tej straži.

Dne 4. marca 1850 vložil je prošnjo do c. kr. ravnateljstva ljubljanske gimnazije, da bi ga priporočilo pri ministerstvu za učitelja telovadbe.

Leta 1851. sestavil je Mandič načrt za pouk o telovadbi na tukajšnji gimnaziji in 6. oktobra 1851 začel je učiti telovadbo na tem zavodu.

Z dopisom z dné 8. junija 1852 naznanilo mu je ravnateljstvo ljubljanske gimnazije, da je ministerstvo odbilo njegovo prošnjo, naj bi se mu dovolila enaka letna plača, kakor učitelju telovadbe v Gradci.

Dné 4. avgusta 1852 prosil je Mandič ljubljanski mestni zbor, da bi se mu naklonila za to, ker poučuje mnogo revnih mladeničev brezplačno v telovadbi, stalna nagrada ter da se mu preskrbi za zimski čas primeren prostor za telovadnico. Takratni mestni očetje pa niso dosti marali za telovadbo, vsled tega so prošnjo zavrgli.

Prva soproga mu je umrla in oženil se je 1852. leta v drugič.

Nastopil je 1. decembra 1854 službo uradnika pri ljubljanski sladovarni in bil tam nastavljen, ves čas njenega obstanka. Ko je tovarna pogorela, so bili koncem decembra 1858 odpuščeni vsi uradniki in delavci.

Dobil je 1. svečana 1859 službo pomožnega uradnika pri c. kr. vodstvu zemljišno-odvezne zaklade, kjer je ostal do 31. julija 1859.

Z odlokom ljubljanskega magistrata z dné 20. julija 1859. leta štev. 4822 imenovan je bil za magistratnega kancelista, kar je ostal do smrti.

Z odlokom z dné 25. septembra 1869. l. ga je imenoval mestni zbor ljubljanski za učitelja telovadbe pri mestni šoli.

Naj še omenim, da je učil telovadbo mnogo let tudi na realki in v privatnih zavodih gg. Ferdinanda Mahra in Alojzija Waldherra, gospice Rehnove i. dr.

Zborovanja pod milim nebom na Koširjevem vrtu v Prulah, pri katerem smo sklenili ustanoviti telovadno društvo „Južni Sokol“, udeležil se je tudi Stevo Mandič in bil z vsklikom izbran za našega društvenega učitelja. S plamtečimi očmi vsprejel je radosten to izvolitev ter zvest ostal „Sokolu“ in vedno vnemal mladino za telovadbo in borenje do zadnjega izdihljeja, tudi v onih hudih časih, ko so jeli strahopetneži zapuščati društvo. Uspehi njegovega pouka so bili sijajni, ljubljanski Sokolci bili so kmalo na daleč znani kot čili, izvrstni telovadci.

Naporno delovanje oslabilo je njegovo telo le prerano. Lotila se ga je bolezen, ki se je razvila tem hitrejša, ker mu je zdravje razjedala duševna boleost. Vrlega moža so namreč na stare dni nehvaležno prezirali, kar mu je močno grenilo življenje že itak skrbij in nezgod polno.

Izdihnil je svojo blago dušo dné 25. novembra leta 1880., zapustivši vdovo in tri otroke iz prvega zakona. Sokoli in pevci ljubljanske čitalnice izkazali so mu poslednjo čast; zaslužil pa je, da se mu postavi primeren spomenik.

Za sedaj naj ga otmô pozabljivosti te vrstice in tej knjižici pri-dejana podoba.

Slava mu!

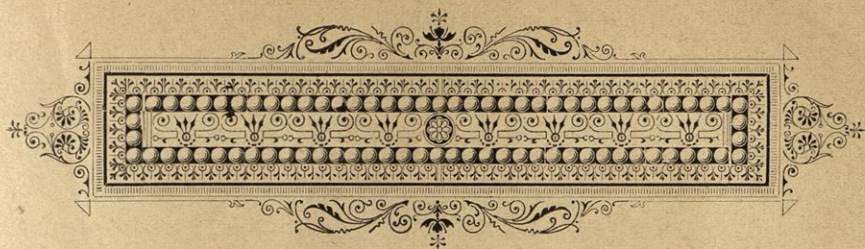
Vojteh Valenta.

Sokolova petindvajsetletnica.

(1863—1888.)

»Mens sana in corpore sano.«

Selovadno društvo „Sokol“ slavi v kratkem záse velik praznik. **25. septembra t. l. poteče petindvajset let**, odkar mu je c. kr. deželna vlada potrdila z odlokom pod števil. 1536. predložena pravila. Odbor me je naprosil, naj bi v ta namen sestavil društveno zgodovino. Časten je bil sicer záme ta poziv, vendar sem si bil takoj v svesti, da me čaka težavna naloga. Slutil sem, da mi ne bo zajemati iz posebno bogatih virov. Bil sem nekako v tem položaji, kakor pred blizo dvema letoma, ko sem si kot društveni tajnik stavil nalogo, sestaviti zgodovino čitalniške petindvajsetletnice. Hotel sem takrat sestaviti obširno in natančno zgodovino, toda kmalo sem se bil uveril, da mi ne bo mogoče načrta v zaželenem obsegu zvršiti. Jednaka je s „Sokolom“. Znana stvar je, in tudi popolnoma naravna, da sta si pri vsakem društvu v tesni medsebojni zvezi unajni razvoj in pa notranja uprava. Čim živahnejše se kako društvo na zunaj razvija, tem marljivejši so tudi njegovi upravitelji; čim večja je navdušenost društvenikov, tem krepkejšo se jim odzivilje tudi odbor. Ako društvo dobro vspeva, je tudi odbor marljiv, ker ima vsestransko podporo in večje veselje za delovanje. Za društvo častne in vesele dneve odbor vedno vestno in natančno beleži; nasprotno pa unanja mlačnost skoro nehoté prouzročuje tudi notranjo pomanjkljivost. Žal, tudi „Sokol“ ni imel samo veselih dnov; unanje razmere in okoliščine so mu delale večkrat obilo preglavice. „Sokol“ ima v svoji zgodovini tudi jako veliko grenkih ur. Da ob unanjem nasprotovanji in, kar je še hujše, ob unanji nebrižnosti notranje delovanje ni moglo biti tako vspešno, ni nič čudnega.

Iz tacih dob ima Sokolova kronika jako pomanjkljive vire, včasih pa celo nobenih. Za vse take slučaje mi ni preostajalo drugega, kakor zateči se za prejšnja leta k našim „Novicam“, za novejša pa k našim političnim dnevnikom, ki seveda nikakor ne morejo dovoljno nadomeščati natančne kronike, vestnih in natančnih zapisnikov. Ako tedaj naloge, katere sem se po resnem prevdarku vendarle lotil, ne bom dovoljno rešil, naj mi prijazni bralec ne šteje v zlo — krivda ni moja.

Vsa naša narodna društva (mnogobrojna so), bodisi starejša, ki so bila osnovana še v sedmem desetletji našega veka, bodisi tudi mlajša, imajo podobno usodo; saj so tudi vsa na podobni podlagi osnovana. Rodi jih večjidel navdušenost za stvar. V prvih letih svojega obstanka se vsako društvo prav lepo razcvita, živahno deluje in vrlo napreduje. Po navadi pa to ne traja dolgo. Kmaló se vgnjezdi v društvo mlačnost, ki rodi včasih celo razpor. Društvo jame hirati, vsiha in gine. Ako konečno vendarle ne pogine, reši ga le skrajna požrtvovalnost. Taka je vedno osoda onih društev, ki nam niso neizogibno in brezpogojno potrebna. Gmotne in duševne sile, ki jim jih žrtvujemo, so brezvspešne. **Kje tedaj tiči uzrok žalostni usodi večini naših društev? Preveč jih je, premalo denarja imamo, da bi jih zalagali in — veliko premalo vstrajnosti, da bi jih duševno dosledno podpirali.** Prva pomota se da popraviti, za drugo sami nič ne moremo, tretjo pa moramo popraviti, ker je pravi narodni greh. Računajmo z dejanskimi razmerami. Oklenimo se društev, ki so nam zares potrebna, ki v resnici močno prijaajo našim duševnim težnjam. Ako jih bomo po svojih močeh vsi podpirali, ne bodo ginevala. Naše gmotne sile niso obilne; ker pa ravno niso obilne, nalagajmo jih koristno, vspešno in plodunosno. Nikarte trositi brez prevdarka. Lepo je, ako si prizadevamo bratske nam narode vseskoz posnemati. Toda, kaj nam vse to pomaga? Mi nismo v njihovem prijetnem položaji. Naši načrti so dostikrat velikanski, izvršiti jih pa ne moremo, ker so v hudem nasprotji z dejanskimi gmotnimi pogoji. Ves denar, ki ga za take namene izdamo, bi bil koristnejše naložen, ako ga namenimo stvari, ki je koristna in vspešna, ki se nam že dejansko kaže koristno in vspešno. Tu velja pač latinska prislovica: „**Quidquid agis, prudenter agas et respice finem**“ — karkoli započnemo, prevdarimo resno in premislímo, bode li imelo zaželeni vspeh, ki se sklada z našimi gmotnimi žrtvami, katere le težko vtrpimo. — Glavni naš greh na društvenem, in morebiti tudi na marsikaterem drugem polji, je pa, da ne vstrajamo, da smo plašljivi, da se vsacega večjega dela vstrašimo. Brez truda ni vspeha; ako se nam je pa boriti še z unanjimi zadržki, mora biti trud še večji. Vsak ud vsacega društva naj si ne prisvaja samo pravice, naj si nalaga tudi dolžnostij. Moralična dolžnost vsacega uda je, na ta ali oni način kaj pripomoči, da društvo napreduje. Ako nima poklica in spretnosti za duševno delo, ima sicer dosti

prilike kazati dobro voljo. Naj za društvo zanimlje nedruštvene kroge, naj jih pouči in vzbuja, naj pridobiva društvu novih udov in ž njimi novih gmotnih virov. Ako bi se to v resnici godilo, društva gotovo ne bi hirala. Žal, da se ne godi povsod; kjer se pa godi, tam se društveni namen gotovo lahko in dobro doseza. — Kaj naj pa še porečem o odborih in odbornikih, ali so povsod vstrajni? Glavna pomota tiči v tem, da delo ni primerno razdeljeno. Vsakdo, ki čuti v sebi veselje in poklic za delovanje na narodnem polji, oklene naj se le jednega narodnega društva, pri tem naj krepko in marljivo vstraja, v to naj se takorekoč vtopi. Zadosti spretnih in po priliki tudi delavnih močij je nam Slovencem, akoravno smo le maloštevilni, na razpolaganje, da bi z duševnim delom shajali pri vseh tako mnogobrojnih društvih, toda razdeljene niso primerno. Vse so, skoro bi dejal, pri vseh društvih; drug se vsled tega na družega preveč zanaša — stvar sama pa trpi. Delitev dela — večji vspah — večja vstrajnost, ker večje veselje.

Omenil sem že, da je rodila večino naših društev navdušenost za stvar in kolikor toliko morebiti tudi dejanska potreba. Jednaka je z našim „Južnim Sokolom“, pozneje „Sokolom“. Ko se je jel narod slovenski od l. 1860. sem močneje vzbujati in gibati, zavedal se je ob enem višjih duševnih nalog in čutil potrebno, snovati si društva in zavode, po katerih bi se to dalo lažje dosežati. Zavednejši narodnjaki jeli so se posvetovati in zbirati po javnih prostorih. Rodile so se čitalnice: ljubljanska, mariborska in tržaška, za njimi kmalo druge čitalnice in bralna društva z namenom, da poučujejo, slovenski živelj združujejo, medsebojno poznavajo in zabavajo. Čitalnice so si naročale vsakovrstnih časopisov, gojile petje in godbo, prirejale dramatične predstave, berila, govore in plese. Po čitalnici ljubljanski, v kateri so se prvotno gojile vse vsakovrstne stroke socialnega življenja, nastala so potem druga društva: nastala je „Matica Slovenska“, nastalo je „Dramatično društvo“, nastal je „Južni Sokol“, jeden najstarejših v naši državi, za pražkim najstarejši. V istih časih pričelo se je jako živahno gibanje tudi na telovadnem polji. Nastalo je več telovadnih društev v inozemstvu, pa tudi nekaj telovadnih društev v Avstriji. Da bi za telovadbo zanimajoče se slovenske kroge odvrnili od ptujega, nemškega vpliva in pospešili osnovo lastnega telovadnega društva, oglasili so se nekateri domoljubi s sledečim **pozivom iz dné 27. julija 1862. leta.** do slovenskih telovadnih krogov:

Poziv.

»Mens sana in corpore sano.«

Zdrava duša v zdravem truplu.

Vsakteremu bo že znano, kako koristna je telovadba ali gimnastika, kako se s telovadbo krepča telo in duša. Koristno bi bilo tedaj, da bi se gimnastika tudi v Ljubljani bolj vdoma-

čila in da bi se napravilo gimnastično ali telovadno društvo. Kdor bi hotel pristopiti tacemu društvu, naj naznani to s svojim podpisom. Vse drugo se bo bolj natanko določilo (namreč: pravila društva, prostor, gimnastična lopa itd.), ko bo dosti podpisov.

V par dnéh podpisalo je ta poziv 51 gospodov, kateri so izvolili izmed sebe 5. avgusta začasni odbor petih članov (gg. **P. Drahsler, J. Globočnik, F. P. Videc, J. Zeleznikar in dr. Žerovec, pozneje dr. vitez K. Bleiweis**). Temu odboru je bilo naročeno, naj sestavi pravila in jih predloži c. kr. vladi v potrjenje. Odbor je svoje delo sicer prav kmalo izgotovil, toda preteklo je več kot leto dni, da so bila pravila končno vendarle potrjena. Trikrat je moral pravila pre-
narejati, tu dodevati, tam krpati, zopet drugod striči, trikrat se je podala posebna deputacija (gg. **dr. vit. Bleiweis, P. Drahsler in F. P. Videc**) k c. kr. namestništvu. Po obilih zadržkih je stopil „Južni Sokol“ prej omenjenega dné vendar le kot društvo v javnost. Med tem provizorijem in dolgim čakanjem so se ločili vpisani telovadci v dva tabora, prišlo je do razpora. Gospodje iz nemškega tabora so se vsotorili v gimnazijski telovadnici in sestavili poseben telovaden odbor, Slovenci pa so začeli telovaditi pod vodstvom Mandičevim s poletjem 1863. l. na Koširjevem, v ta namen najetem dvorišči. Predno so bila pravila potrjena, vadilo se je v telovadbi 60 „Sokolcev“. Med tem časom si je „Laibacher Turnverein“ zagotovil tudi potrjenje pravil in Ljubljana imela je na mah dve telovadni društvi.

V prvem občnem zboru, katerega se je udeležilo 70 Sokolcev, sprejelo je društvo takoj telovadnega učitelja s plačo 200 gld. na leto, kateremu so pomagali predtelovadci, najelo si posebnega služabnika, uredilo telovadne večere in poskrbelo za to, da se priredi posebna slovenska telovadna terminologija. Prihodnjega leta dobil je „Sokol“ svojo zastavo iz Prage, katere zgodovina je zategadelj zanimljiva, da je bilo društvu prepovedano na jedno stran postaviti ji jugoslovanski grb s polumesecem in zvezdo. Stroški bili so pokriti potem prostovoljnih darov; zastavonoše bila sta gg. Drenik in Škofic. „Južni Sokol“ jel je takoj s početka prijateljsko občevati z drugimi národnimi društvi in stopil v zvezo z raznimi telovadnimi društvi, posebno z raznimi češkimi in moravskimi. Na tej podlagi deloval je „Južni Sokol“ v zmislu društvenih pravil, skrbel za redno telovadbo, napravljal izlete, sodeloval pri zabavnih večerih, sam prirejal jednake večere, sklicaval občne zборе, redne iz izredne, v katerih je odbor poročal o svojem delovanji, itd., do 23. julija 1867 leta.

Poulična praska omenjenega dné povodom nekega sokolskega pogreba († Germek) prouzročila je hipoma razpust društva. **Z dopisom c. kr. namestništva iz dné 26. julija istega leta je bilo delovanje „Južnega Sokola“ na nedoločen čas ustavljeno, dopis iz dné 3. avgusta**

1867. leta je naznanil vodstvu društveni razpust. Načelnik se odpove; društvo se proti razpustu pritoži po dr. L. Tomanu in L. Svetcu, dobi pa neugoden odgovor. Krog 30 društvenikov pride v sodiško preiskavo, štirje so bili na več mesecev obsojeni. Slovenski mestni zbor se razpusti; sledi mu provizorij, potem pa nemški zbor. Vse to zvrši se v primeroma jako kratkem času.

Slovenci niso ostali dolgo brez telovadnega društva. Že 12. januarja prihodnjega leta vloži začasno izbrani odbor načrt stalnim pravilom novega telovadnega društva z imenom „Sokol“ in 6. februarja mu ga c. kr. vlada potrdi. 20. februarja istega leta zbere se krog 70 Sokolcev v društveni telovadnici, ki po daljši debati sklenejo, da se imajo pravila tu pa tam nekoliko preurediti. 9. marcija se predlože preurejena pravila zopet c. kr. vladi, **katera jih z odlokom iz 14. dne aprila potrdi.** Prične se po novinah živahna agitacija za pristop; uredi se telovadba za društvo, za javne in nedeljske šole, sprejmeta se telovadni učitelj in podučitelj. Prvi del „Nauka o telovadbi“, ki je bil po razpustu društva natiskan in po politični gosposki zasežen, odda se odboru na novo ustanovljenega društva, kateri ga izroči svojemu namenu in razpošlje društvenikom. Društvo sklene delo nadaljevati. L. 1869. izide drugi del; „Sokol“ ga s prvim delom in s kameni vred proda „Matici Slovenski“ v last. — Pravila, kakor jih je bila c. kr. vlada potrdila z odlokom iz dne 14. aprila leta 1868., ostanejo do današnjega dne nespremenjena, akoravno so jih občni zbori, posebno od l. 1872—74., vzeli večkrat v pretres. Omeniti bi bilo posebno nasveta spremembe § 17. dr. pravil, tičočega se društvenega premoženja v slučajih razpusta. Posebni nasvet, stavljen v XIII. rednem občnem zboru, meril je na to, da se društveno premoženje v slučajih razpusta prepusti dramatičnemu društvu. Nasvet ni obveljal. Jednako tudi ne nasvet, naj bi se društveniki delili v podporne in izvrševalne, ter naj bi izvrševalni člani plačevali le polovico navadnega letnega prispevka. Omenjeni nasvet bil je stavljen v XII. občnem zboru dne 29. dec. 1870. V občnem zboru so se sukale razprave večinoma krog preosnov v telovadbi, kot najvažnejši stroki društveni, krog sprejema društvenikov, njihovih pravic in dolžnostij, krog določb o zabavah in izletih, krog uprave društvenemu premoženju. Bile so skoro vseskoz živahne in večinoma za društveni razvoj koristne. Premembe pravil, kot že omenjeno, niso prouzročile nobene. To v prav kratkih, glavnih potezah splošna zgodovina „Južnega Sokola“ in „Sokola“, društev, kateri sta si bili v bistvu jednaki, in kateri sta delali na jednaki podlagi v prospah telovadbi in zabavi.

Oglejmo si Sokolovo življenje še natančneje. Podrobnejše raziskavanje njegovega delovanja po raznih poljih našega socijalnega življenja nas bo do dobra uverilo in prepričalo, da je Sokol jako koristno in

zaslužno društvo, ki je veliko pripomoglo k narodnemu probujenju in izvrstno ves čas svojega obstanka svoj namen dosegalo.

Društvena pravila obstoje iz 19 paragrafov, kateri govore o društvenem namenu, o načinu, kako se ima dosežati, o društvenih zabavah, o društvnikih, njihovih pravicah in dolžnostih, o društveni upravi, o občnih zborih in njihovem delokrogu, o sedežu društva, o odboru, pravicah in dolžnostih njegovih članov, o odborovih sklepih, o društveni imovini, o društveni razdružitvi in o umrlih društvnikih.

Društveni namen je, dajati izpodbudo, priliko in navod telesnim vajam. Kako je „Sokol“ svoj namen izvrševal?

Dejali smo že, da se je skrbelo še pred potrjenjem pravil za redno telovadbo na Koširjevem dvorišči, katere se je udeleževalo pravilno krog 60 Sokolcev. Učil jih je g. **Štefan Mandič**, ki je bil Sokolu skoz dolgo vrsto let telovadni učitelj. Pomagali so mu predtelovadci: **Coloretto, Drahsler in Kobler**. Kot postavno potrjeno društvo najel si je „Sokol“ takoj posebno sokolišče pri Froelichu na Dunajski cesti. 18. junija 1864. leta nastopi „Južni Sokol“ v prvič javno kot **telovadno** društvo v pravem pomenu besede. Omenjenega dné priredi prvo javno poletno telovadbo, ki je bila od strani mnogobrojnih gledalcev sprejeta z navdušeno pohvalo. Telovadba se je, seveda naravno, gojila veliko marljivejše in vstrajnejše o zimskem času, kakor o poletnem. Od 17. oktobra 1864. l. telovadijo na sokolišči mimo društvnikov tudi Mehikani, vsak dan od 5—6. ure, in učenci vsak dan od 7.—8. ure. Z 29. decembrom istega leta telovadi se že v treh vrstah z 38 redno izvršujočimi člani. Ob enem se osnuje šola trobentačev. Ker ima telovadna šola že prav redno osnovo, ima se vsled sklepa rednega občnega zbora iz dné 29. decembra 1865. l. zvišati število odbornikov iz 5 na 7 v ta namen, da nekateri izmed njih prevzemo nadzorovanje šole. Za telovadno orodje ima biti skrb posebnemu odborniku, ki ga nazivljajo „orodjarja“. Osnuje se poseben odsek za izdanje slovenske telovadne terminologije. 17. junija 1866. leta priredi „Južni Sokol“ drugo javno telovadbo, ki pa ni bila tako živahna kakor prva: bodisi že od strani izvršujočega, bodisi od strani gledajočega občinstva. Društvo se v prvič nameni zgraditi si lastno sokolišče, pogajanja v tej zadevi pa ostanejo brezvspešna. Telovadje izvršuje se mlačnejše, le 20 društvnikov prihaja redno k telovadbam. Nasprotno pa močno napreduje oddelek za učence: osnuje se na novo nedeljska telovadna šola za obrtnijske in rokodelske učence, katera ima takoj spočetka 120 obiskovalcev. Septembra 1866. leta se snujejo od neke strani koraki k sporazumljenju s „Turnvereinom“, stvar se pa zaradi pregloboko sezajočega razpora razbije. Leto 1867 telovadbi ni prineslo nobene spremembe. Vsled razpusta društva preneha tudi telovadba za nekoliko časa. Javna telovadba za društvnike in nedeljska telovadna šola pričneta se v novič 17. februvarja 1868. leta. Telovadba se uredi na-

tančno po vrstah, odborniki dobé nalog nadzirati jo. Poskrbi se tudi za reditelje pri telovadbi po izletih. 14. julija istega leta vrne gosposka društvu zapečaćene, najprej na Žabjeku, pozneje pri c. kr. okr. glavarstvu hranjene iztise (500) prvega dela „Nauka o telovadbi“. Telovadna šola se preustroji 7. oktobra 1868. l. zaradi učiteljskih pripravnikov, ki se „Sokolu“ izneverijo in „Turnvereinu“ pridružijo. Ob jednom odpove Froelich telovadnico; društvo najme 4. novembra novo sokolišče pri Cvajerji v Gradišči. 14. januarja 1869. l. nastopita **oba Mandiča**, oče in sin, brezplačno službi telovadnih učiteljev. V občnem zboru, 8. maja istega leta, sklene se izdavanje „Nauka o telovadbi“ nadaljevati, kar se še v istem letu zvrši. Knjigi se s kameni vred odstopita proti denarni odškodnini „Matici Slovenski“ v last. Septembra 1870. l. se razpiše služba telovadnega učitelja z letno plačo 600 gld. Oglasi se več prosilcev; odbor jo podeli dec. 1870. l. **Vesely-ju**. 15. januarja 1871. l. se telovadna šola vnovič preustroji: izvežbanejši telovadci se urijo po trikrat v tednu, začetniki po dvakrat. Ob nedeljah telovadijo tudi nedruštveniki (100) proti odškodnini 25 kr. na mesec; poučuje jih podučitelj **Kremžar**. Odbor ukrene potrebne korake tudi za to, da prihajajo k telovadbam tudi dijaki srednjih šol in učiteljski pripravniki, skupaj nad 80. Prične se po daljšem prestanku za telovadbo, to je za prvi in glavni društveni namen, veselejša doba. Telovadni učitelj se pa po komaj tričetrletnem službovanji 16. septembra odpove; telovadbo vodita **Kremžar in Mulaček st.** Do konca 1871. leta naraste močno število srednješolskih telovadcev, gimnazijcev in realcev, pa tudi pripravnikov, ki plačujejo po 50 kr. telovadnine na mesec. Za nekoliko časa otvori se celo ženski tečaj pod učiteljem **Tomšičem**. Dijaki telovadijo vsak dan od 6.—7. ure na večer; „Sokolci“ po trikrat na teden od 5.—6. ure, rokodelski učenci ob nedeljah od 3.—4. ure popoldne. V tem letu urilo se je v telovadbi nad 2000 oseb, in sicer nad 200 društvenikov, nad 100 pripravnikov, nad 800 dijakov in ravno toliko vsakovrstnih učencev. Telovadili so v 90 vrstah ali četah in vsega skupaj 442 ur. Te številke so nam jasen dokaz, kolike pomembe je bil takrat „Sokol“ kot **telovadno** društvo. 28. januarja 1872 sprejme „Sokol“ za učitelja **A. Schweigerja**, ki pa ne ostane dolgo. Še istega leta, 29. sept. bila sta vnovič poklicana **Mandič in Kremžar**. Vrše se dolga pogajanja z učiteljskim izobraževališčem, ki se za društvo rešijo povoljno. Leta 1873. telovadi nad 100 Sokolcev, 23 pripravnikov, 200 realcev in 150 gimnazijcev. Prihodnje leto se število močno skrči ter pade pri gimnazijcih na 87, pri realcih na 68. Društvo zahteva od vodstev srednjih šol primerno odškodnino za porabo telovadnih orodij. V telovadbi poučujeta še vedno **Mandič in Kremžar**. L. 1875. je za telovadbo zelo mlačno. Istega leta izgubi „Sokol“ poučevanje srednješolcev, ki se vsled ministerskega ukaza izroči posebnemu cesarskemu učitelju. Prihodnjega leta se telovadba zopet oživi. Učitelja sta

Hanuš in Kremžar; prvemu plačuje društvo po 10 gld. na mesec, družega plača zavisi od dohodkov pri učencih. Otvori se šola za borenje, katero redno obiskuje po 15 telovadcev. Še istega leta odpove Cvajer sokolišče pod znižano najemščino; najemščina se zviša z l. 1877. na 150 gld. „Sokol“ naroči se istega leta na telovadni list „Sokol“ v Zagrebu in dobiva v dar nekaj českih telovadnih listov. Po odhodu učitelja Hanuša skrbè za telovadbo in njen pouk izvrstni predtelovadci, ki marljivo vstrajajo in se primerno nadomeščajo do najnovejšega časa. Ti so gg.: **Günther, Kališnik, Mulaček ml., Brilaj, Milavc, Mayer, Krieger, Magolič, Benčan, Fink i. dr.** Še le v letošnjem letu je društvo v občnem zboru dné 10. januarja nastavilo rednega učitelja v osebi g. **Finka**. Živahnejše gibanje v telovadbi se zopet opaža od l. 1881. 6 predtelovadcev skrbi za strogi red; v pouku se med sabô menjujejo. V zimskih mesecih obiskuje šolo 40—50 učencev, v poletnih nekoliko manj. Z l. 1882. se preseli „Sokol“ s telovadnico v realko, kjer se mu sokolišče začetkoma prepušča brezplačno. V zadnjih letih nobene bistvene spremembe: telovadi se redno po trikrat na teden na raznih orodjih v jedni in v dveh vrstah; šolo obiskuje po 30—40 telovadcev. Vpeljejo se tudi proste vaje; v zadnjem času se močneje oživi šola za borenje. Vkljub vstrajnosti in marljivosti predtelovadcev, ki skrbè tudi kot nadzorniki, deloma kot orodjarji, za red na sokolišči, se čuti vendarle nekak nedostatek — društvu manjka rednega učitelja. To pomanjkljivost je popravil letošnji redni občni zbor. Omeniti bi bilo še korakov, ki sta jih storila odbor in zbor v zadevi lastnega telovadnega doma. Merila sta na „Igrišče“ v Gradišči ter stopila zategadelj v dogovor z drugimi narodnimi društvi, namreč s „Čitalnico“, „Dramatičnim društvom“, „Glasbeno Matico“ in „Narodnim Domom“. Pogajanja z omenjenimi društvi in z deželnim odborom („Igrišče“ je lastnina deželna) so se razbila; namera ni dosegla zaželenega vspeha. Dalje bi bilo še omeniti, da je odbor, jednako odborom družih narodnih društev, junija 1886. leta sklenil deliti se v odseke. Sokolski odbor naj ima v soglasji z društvenimi nameni dva odseka: veseliškega in **telovadnega**; v telovadnem naj bodo zastopniki predtelovadcev, orodjar in sploh reditelji telovadbe. Javnih telovadb v tej obliki, kakor jih je prirejal „Južni Sokol“, „Sokol“ ni več snoval. Nadomeščal jih je pa s telovadbami pri izletih, veselicah in zabavah, katere je sam prirejal, ali je pa vsled povabila sodeloval. „Sokol“ se je pri vseh teh prilikah pokazal tacega mojstra, da so se gledalci njegovi spretnosti, gibčnosti in umetnosti divili, da je vse za se navdušil in očaral. Konečno bi bilo še omeniti, da se pripravlja nova izdaja telovadne knjige. Iz povedanega se je prijazni bralec lahko prepričal, da „Sokol“ po pravici zasluži ime telovadnega društva.

Društvena pravila pravijo, da „Sokol“ doseza svojo namero (gogitev telovadbe) s tem, da napravi telovadno učilnico ter vanjo postavi

društvene učitelje, da je učilnica odprta tudi nedruštvenikom, da izdaja knjige in časnike, ki merijo na telovadbo, in da prireja javne telovadbe. Vse to je, kakor smo ravno slišali, „Sokol“ častno izvrševal.

V zmislu §. 2. lit. c) dr. pravil se pa k telovadbi izpodbujajo posredno ali neposredno in društveni namen pospešuje s tem, da društvo napravlja izlete in druge primerne zabave, n. pr. večerne shode z deklamacijami, petjem, gledališkimi igrami, berili, plesi itd., pri katerih ima lahko lastno godbo. Oglejmo si natančneje, kaj je storil „Sokol“ v pretečenih petindvajsetih letih v tej zadevi. Kmaló se bomo prepričali, da tudi tu ni držal rok križema.

V prvih letih je nastopal „Južni Sokol“ kot **zabavno društvo** večidel skupno s „Čitalnico“. V prvič je nastopil in sodeloval pri pozdravu, ko je napravila „Čitalnica“ slavnostno besedo 24. novembra 1863. l., prvo v svojih sedanjih prostorih. 2. decembra je zabaval udeležence s petjem in lepo godbo, njegov starosta imel je pa berilo o koristi telovadbe. 31. decembra 1863. l. nastopi „Sokol“ v prvič okinčan z monogrami; njegov starosta nazdravlja novemu letu in čestita dr. vit. J. Bleiweisu, odlikovanemu z ruskim redom Vladimirjevim, povodom dvajsetletnega delovanja na narodnem polji. 13. januarja 1864. l. priredi igro. 27. januarja 1864. l. priredi velik **zabaven večer** z igro, govorom (dr. Orel), petjem (čveterospev in zbori), dvogovorom o železni cesti (Pen, Grasselli) in deklamacijo. Manjše zabavne večere imel je 27. februarja in 12. marcija; 18. marcija priredi zopet igro, 2. aprila tihi večer, 16. aprila večer s komično godbo, 26. junija besedo s petjem in plesom v zimskem sokolišči. Jeseni prično se redni „**jour fixi**“ ob sobotah brez določenega dnevnega reda. Prvi tak „jour-fix“ priredi se 22. oktobra v „Čitalnici“. Ob takih prilikah goji se posebno petje, skrbi se pa tudi za berila (dr. E. Costa, Fr. Drenik, Jos. Nolli), šaljive in manjše dramatične prizore. 31. decembra 1864. l. se je praznoval „**Silvestrov večer**“ s petjem, opereto, šaljivim prizorom, zbori, deklamacijo in loterijo. V drugi polovici zimskega tečaja od jan. do všt. mar. 1865. l.) prelože se „jour-fixi“ iz sobot na četrteke. V tej dóbi preskrbi „Južni Sokol“ 8 beril, obilo deklamacij, mnogo šaljivih prizorov; razun tega pa goji tudi petje (20 spevov) in raznovrstne muzikalne produkcije. 1. februarja sodeluje društvo pri **Vodnikovem večeru**; 23. febr., to je na **debeli četrtek**, priredi šaljiv večer; 2. marcija je šaljiv pustov pogreb in obed slanikov. 9. in 18. marcija so tihi večeri, 8. aprila pa večji zabavni večer s šaljivim petjem (Naš maček in Valentin čveterospev) in s šaloigro „Servus Petelinček“. V jeseni ves čas zabavni večeri v čitalniški gostilni; 31. decembra 1865. l. zopet „Silvestrov večer“ z lastnim čit. orkestrom in drugo zabavo (Petelinček v kostumih, harmonika, loterija s 120 dobitki, Kljukec). V predpustu 1866. l. odpadejo redni večeri. 14. februarja udeleži se društvo pustovega pokopa. V postu vrše se zopet redni večeri ob sobotah, med njimi

najživahnejši 24. marcija, zadnji v sezoni 21. aprila. 17. junija večji shod v čitalniški gostilni, posebno zanimljiv zaradi lepega petja; pojo se večinoma skladbe ravno iz Prage došlih konservatoristov: Gerbića, in Heidricha. Med tem časom preneha zabava vsled resnih političnih dogodkov. 21. oktobra priredi društvo v spomin tretji obletnici zabavni večer, pri katerem se odlikujeta: A. Jentl kot pevec in A. Heidrich kot skladatelj (Veseli godec). 27. oktobra pričetek rednih tedenskih shodov, večinoma pri „Virantu“. Shodi so bili zelo obiskani in jako živahni. Vrstili so se govori (L. Svetec in dr. L. Toman), z berili (Grasselli, Oblak in Fr. Ravnihar), petjem (Melkus, Gerbić) in šaljivimi prizori (Drahsler). Največji shod je bil 29. decembra omenjenega leta. 31. decembra zopet „Silvestrov večer“ v „Čitalnici“ z mnogovrstnim petjem (opereta „Kukavica“), samogovorom („Tresliček“) in končnim prizorom „Štirje letni časi“. 10. in 24. januarja, 14. in 28. februarja 1867. l. zopet večerni shodi pri „Virantu“ (zaradi večjih prostorov) z raznovrstnimi programi; 6. marcija pokop „Pustov“. 16., 23. in 30. marcija so se vršili tihi večeri, ki so bili nekoliko slabše obiskani. 6. in 13. aprila je bila udeležba zopet živahnejša; prvega večera udeležili so se tudi vnovič izvoljeni poslanci, pri drugem se je odlikoval J. Nolli kot pevec in I. Zupan kot deklamovalec. Zadnji zimski večer je bil 27. aprila. 9. junija slavnostna beseda in ples, ki ju priredita „Čitalnica“ in „Sokol“ na čast hrvaškim gostom. Zadnji veseliški pojav „Južnega Sokola“ je bila svečanost sv. Ane, dné 21. julija 1867. l. Zbralo se je v čitalniških prostorih nad 500 gostov ob navzočnosti c. kr. namestnika; krasno petje, velik ples, občna zadovoljnost. Od vseh strani donela je društvu pohvala in jako častno se je poslovilo.

Novi „Sokol“ se pokaže kot zabavno društvo prvič dné 25. aprila 1868 pri „Virantu“, kjer priredi zabaven večer. Jako živahen večer priredi „Sokol“ 6. maja pri „Slonu“; bil je zelo dobro obiskan in imel jako mnogovrsten program. V jeseni vrše se zopet **redni večeri** ob sobotah, večinoma pri „Slonu“; prično se pa s 4. novembrom. Najživahnejši je bil 25. novembra. Adventni čas prinese dva večja shoda, oba pri „Slonu“. Po skrbnem prizadevanji nekaterih društvenikov osnuje se po jedenkrat na teden **streljanje** na tarčo. Sestavi se posebni strelski red. Streljanje se nadaljuje cel zimski tečaj do aprila 1869. l., obiskuje je redno po 20 in še več društvenikov. V predpustu prenehajo, ako ne jemljemo tihega večera iz dné 2. januarja 1869. l. pri „Slonu“ v poštev, zabavni večeri, jamejo se pa takoj nadaljevati ravno tam v postu, in sicer s 1. marcijem, in nadaljujejo se vsako soboto. Posebno zanimljiv je bil večer 3. aprila, in sicer zaradi petja (Meden) in lotorije. 23. oktobra obhaja društvo šesto obletnico z besedo in plesom v „Čitalnici“. 23. novembra prične se zopet streljanje na tarčo. 10. decembra je zabavni večer s šaljivim berilom in petjem v „Čitalnici“. 15. januarja 1870. l. je zabavni večer s petjem in komičnimi prizori (Drahsler). Temu ve-

čeru imajo slediti še drugi, da se zopet oživi zanimanje in zatre mlačnost, katera jame nastopati vsled obilnega nasprotovanja. Zadnji večerni shod zimskega tečaja bil je 30. aprila. Odlikoval se je po raznovrstnem programu, mnogobrojnem obisku in veliki živahnosti. 3. decembra priredi društvo v „Čitalnici“ zabavni večer na čast pesniku-prvaku, **dr. Francu Prešernu**, čegar ime dostojno počasti. S 5. januarjem 1871. l. prične se zabavni večeri pri „Tavčarji“; 11. marcija priredi društvo ravno tam velik posten večer; program (igra, šaljivi prizori, samospev in zbori) se izvrši izborno. 15. aprila **dobrodelna beseda** v zvezi s „Čitalnico“ pri „Tavčarji“ na korist Razdrčanom; vspored je obsejal petje, igro, deklamacijo in godbo in bil zelo pohvalno sprejet. 7. decembra zopet beseda s koncertom na čast Preširnovemu spomenu v Tavčarjevi gostilni. 9. marcija 1872 v čitalniškem salonu šaljiv večer (burka, citre in petje); temu sledita živahna in dobro obiskana sokolska večera dne 6. in 20. aprila. Zabave 1872. l. sklene šaljivi, ob jednom dobrodelni večer 7. decembra. 20. februvarja 1873 priredi „Sokol“ po daljšem prestanku zopet šaljiv večer za debeli četrtek. Zelo živahen je bil sokolski večer 5. aprila istega leta. Jako zanimljivi sta bili zabavi 22. novembra in 13. decembra; obsezali sta govore (Nolli J.), petje (Šantel), šaljivo berilo in komične prizore, vršili sta se pa v čitalniški gostilni. Tudi v prihodnjem letu se je nadaljevalo praznovanje debelega četrтка in sicer 12. februvarja. V poletnem času istega leta priredil je „Sokol“ 6. junija v čitalniški gostilni prav kratkočasno, ob jednom dobrodelno zabavo s petjem, godbo in loterijo. 15. avgusta istega leta je nameravalo društvo v čitalniških prostorih slavnostno besedo v spomin desetletnice. V postnem in jesenskem času so bili dobro obiskovani in živahni strelski večeri (Kušar). 24. oktobra je priredilo društvo v „Čitalnici“ zabavni večer z zanimljivim berilom (J. Nolli: o zagrebškem izletu). Zaradi pogostih pevskih večerov prenehajo za nekoliko časa redni zabavni večeri. V zimskem tečaju 1874/5 so se vsled tega vršili le še trije tihi večeri. Zelo živahen je bil zopet sokolski večer 25. februvarja 1875. l. v Čitalnici, posebno zaradi mnogovrstnih pevskih točk. Jako mikaven je bil večer dné 4. decembra: domači orkester, dobro petje in šaljivo berilo so mnogobrojno občinstvo pripravili v židano voljo. Še živahnejše je bilo naslednje leto; zabavni večeri še rednejši in vseskoz dobro obiskani. Že 18. januarja so se Sokolci veselo radovali ob lepem petji, vojaški godbi in šaljivi loteriji. Posebno zanimljiv večer je bil 20. maja: na dnevnem redu je bilo petje, godba in igra, konečno celo ples. Prav živahna sta bila večera 18. novembra in 5. decembra) izborno petje, domači orkester šaljivo maskiran, žive podobe, komični prizori, šaljivo berilo o „Miklavževem parklji“ itd.) Razun tega so se redno teden za tednom vrstili zimski strelski večeri, pri katerih je večkrat streljalo po 30 Sokolcev. Mimo pogostih manjših večerov bilo bi iz prve polovice prihodnjega

leta omeniti zaradi velike živahnosti večera iz dne 21. aprila. Kmalo potem, dne 1. maja, priredi društvo dobrodelni koncert na korist Vičanom. Na programu zimskega tečaja l. 1877/8. je 9 zabavnih večerov: prvi izmed njih 3. novembra, zadnji 30. marcija. Zelo prijeten je bil večer 22. decembra, pri katerem je napravilo društvo šaljivo loterijo. Sicer se je pa vedno skrbelo za mnogovrstne pevske, godbene in orkestralne točke; včasih je odbor dodal kak komičen prizor in kako šaljivo berilo. Zelo živahen je bil večer 6. februarja, najmnogovrstnejši (obsezal je 16 točk) pa dne 30. marcija, ko se je društvo poslavljaljo od svojega učitelja Hanuša, vrnivšega se v domače kraje. Petje, godba, igra, komični prizori, še celo deklamacija — vse to je razveseljevalo mnogobrojno občinstvo v pozno noč. 13. julija istega leta priredi društvo večer na čast trem predtelovadcem (Günther, Kališnik, Mulaček), ki so bili v Zagrebu odlikovani. V drugi polovici leta več tihih večerov. Zelo zanimljiv je bil večer 25. dne marcija 1879. l. Meglene podobe, šaljivo berilo, vsakovrstno petje, komičen prizor, godba, deklamacija — vse to v enem večeru, dosti povoda za izvrstno zabavo. 13. julija je bila poletna zabava na čitalniškem vrtu, omenljiva posebno zaradi javne telovadbe, pri kateri so se zopet posebno odlikovali prej omenjeni trije predtelovadci. 11. oktobra se nekoliko preosnuje strelski odsek in strelski red. Prihodnje leto prineslo je **3 javne** (29. februarja, 3. aprila in 7. novembra) večere in **10 manjših večerov**, namenjenih le društvenim krogom, od katerih so bili živahnejši večeri 8. januarja, 21. februarja, 8. maja, 20. julija in 5. decembra. Še močnejše je odbor skrbel za zabavo v naslednjem letu: priredil je 6 javnih večerov in 13 jour-fixov. Zabava vselej živahna, programi mikavni in mnogovrstni. Najlepši je bil večer 30. julija na čitalniškem vrtu na čast odhajajočemu predtelovadeu Güntherju, kateremu društvo pri tej priliki pokloni častno darilo. L. 1882. je bilo 5 javnih večerov in 9 jour-fixov. Največji je bil večer 26. septembra na čast iz Trsta vračajočim se Kolašem in Sokolašem hrvatskim. Od javnih večerov padejo trije na prvo, dva na drugo polovico leta; od jour-fixov šest na prvo, trije na drugo. Strelci se presele k „Zvezdi“ in nastavijo večere, katere redno obiskuje po 20 članov, na ponedeljek. L. 1883. so se izvršili 4 večji (javni) večeri in 11 manjših. Omenljiva sta: od manjših večer 11. avgusta, pri katerem je bil društvenik Perdan odlikovan kot učitelj trobentaštva; od večjih pa **Miklavžev večer** 5. decembra zaradi posebno veličastne Miklavževe točke, šaljivega berila in mnogovrstnega petja. Javni večeri so bili vsi v „Čitalnici“, manjši pa po različnih gostilnah. Manj živahni sta bili v tem pogledu naslednji dve leti zaradi manjšega števila javnih večerov. Prvo prineslo je tri, drugo le dva. Število manjših večerov je ostalo pri starem. L. 1884. je bil od javnih večerov najživahnejši Miklavžev, od manjših pa večer 19. oktobra. Pri manjših večerih jame večkrat sodelovati zbor „Slavčev“. Tudi 1885. leta se

izvrši običajni „Miklavžev večer“. Od manjših večerov sta znamenita večera: 7. marcija zaradi igre na citre (v Schreinerjevej pivarni) in pa 21. novembra zaradi šaljivega berila (v Čitalnici), najznamenitejši pa večer 24. oktobra zaradi berila in meglenih podob. L. 1886. prinese zopet več javnih večerov, število manjših večerov se pa za spoznanje skrči. Pri strelskem odseku zopet večja preosnova. Streljanje se nastavi na srede in strelišče se za stalno preseli v čitalniški stekleni salon; udeležba pri streljanji zelo živahna. Lanskega leta je bilo 5 manjših večerov in 3 večji. Posebno živahna sta bila: večer 5. marcija s šaloigro in petjem in pa večer 9. junija z vojaško godbo, govorom in petjem. Letošnje leto prineslo je za zabavno kroniko nekaj novega. „Sokol“ prireja „**spominske javne večere**“ z govori, godbo in petjem ali telovadbo. Doslej so se vršili štirje, in sicer prvi dr. Zarniku na čast, dné 6. maja (govornik: starosta); drugi, dr. vit. Jan. Bleiweisu na čast, 3. junija (govornik: I. Murnik); tretji, dr. L. Tomanu na čast, 15. julija (govornik: Fr. Povše); četrti, Miroslavu Vilharju na čast, 5. avgusta (govornik: P. Grasselli). Za ostali program sta poskrbela: pri 1., 2. in 4. večeru c. kr. vojaška godba in čitalniški pevci; pri tretjem pa c. kr. vojaška godba, ki je po daljšem prestanku svirala nekaj navdušeno sprejetih slovanskih komadov, in pa Sokolovi telovadci, ki so se, kot običajno, izvrstno obnesli. Od manjših večerov bilo bi omeniti večera na čast novoizvoljenemu starosti, dné 24. marcija t. l., z mnogovrstnim programom (petje, igra, komičen prizor, šaljivo berilo).

S kroniko zabav, akoravno sem jih v kratkih potezah naštel krog 300, pa še nismo pri kraji. Od veselic, katere društvo prireja samostojno (od teh je bilo doslej skoro izključljivo govorjenje) preostajajo mi še najsijajnejše, preostajajo mi vsakoletne „**Maškarade**“, zaradi katarih slovi „Sokol“ pa pravici po vsem slovenskem svetu in še dalje. Vsako leto (izvzemši l. 1868, ko v predpustnem času še ni bilo „Sokola“) priredilo je društvo „Maškarado“. Teh izredno sijajnih, veselih, zabavnih in kratkočasnih veselic bilo je tedaj 24, ki so se razvrstile v sledečem redu: I. je bila dné 9. febr. 1864. l., II. dné 28. febr. 1865. l., III. dné 13. febr. 1866. l., IV. dné 5. marcija 1867. l., V. dné 9. febr. 1869. l., VI. dné 1. marcija 1870. l., VII. dné 21. febr. 1871. l., VIII. dné 13. febr. 1872. l., IX. dné 25. marcija 1873. l., X. dné 17. febr. 1874. l., XI. dné 9. febr. 1875. l., XII. dné 29. febr. 1876. l., XIII. dné 13. febr. 1877. l., XIV. dné 5. marcija 1878. l., XV. dné 25. febr. 1879. l., XVI. dné 10. febr. 1880. l., XVII. dné 1. marcija 1881. l., XVIII. dné 21. febr. 1882. l., XIX. dné 6. febr. 1883. l., XX. dné 20. febr. 1884. l., XXI. dné 17. febr. 1885. l., XXII. dné 9. marcija 1886. l., XXIII. dné 22. febr. 1887. l. in XXIV. dné 14. febr. 1888. leta. Vse so se izvršile, kot primerni zaključek predpustu, na pustni torek, večinoma februarja meseca, le šest v marciji; najzgodnejša 6. februarja, najpoznejša 9. marcija. V prvih letih, ko je deloval še „Južni Sokol“, bile so z maškaradami

združene včasih tudi besede. Izvršile so se razun treh (l. 1884—1886. so bile maškarade v prostorih starega strelišča) vse v dvorani čitalniški. Posebno živahne in mnogobrojno obiskovane so bile maškarade prvih let, do l. 1870. Slikovite bile so pa vse in odlikovale so se vse-skoz po finih, včasih posebno tipičnih, včasih posebno šaljivih maskah. Udeležba je bila z nekaterimi izjemami ogromna. Celo do 800 in 900 ljudij je privabil ta priljubljeni ples iz vseh slovenskih pokrajin; le redkokedaj je pa štela maškarada po manj kot 400 udeležencev. Predaleč bi sezalo popisavati podrobno vse posamezne maškarade: omenim naj le, da so navdušeni in zelo pohvalni vsakoletni opisi slovenskih časopisov popolnoma verodostojni in resnični ter da si je „Sokol“ kot zabavno društvo stekel s svojimi maškaradami nevenljivih zaslug. Maškarada je bila, je in ostane brez dvoma prva, najsvetlejša zvezda ljubljanskega zabavnega obzorja.

Ali sam, ali pa v zvezi z drugimi narodnimi društvi prirejal je „Sokol“ do najnovejšega časa, posnemajoč priljubljeno staroslovansko šego, na Rožniku ali pa na Drenikovem (Češkem) Vrhu **kresove** z umetelnim ognjem, ki so odlična točka ljubljanske letne zabavne kronike.

Jako častno rubriko zavzimajo v Sokolovi kroniki neštevilni društveni **izleti**, bodisi samostojni, bodisi v zvezi z drugimi narodnimi društvi, bodisi bližnji, bodisi daljni, bodisi celodnevni in večdnevni, bodisi popoldanski, bodisi — suhi, bodisi mokri (žal, zaradi znane smole, katero ima društvo v zadnjih letih z vremenom, bilo bi skoro treba društvene izlete tudi tako deliti). Vsi se odlikujejo po izvrstni domači, neprisiljeni zabavi, po navdušenosti in resnični prijaznosti, s katero je bilo društvo povsod sprejeto, recimo odlikovano, večinoma tudi po mnogobrojni udeležbi. Naštel sem jih nad 80 — nobeno od 78 ljubljanskih društev jih nima niti približno toliko, nobeno leto ni preteklo brez izleta. V poštev so vzeti le izleti, katere je društvo ob mnogobrojnejši udeležbi prirejalo. Na izlete, katerih se je društvo udeleževalo le po manjših deputacijah, ne korporativno, sem jemal ozir pri oddelku o spominskih slavnostih in sploh slavnostnih prilikah, o katerih bo govorenje pozneje.

Prvi izlet je napravil „Južni Sokol“ 1. maja 1864. leta čez **Šujico na Dobrovo** in vrnil se čez **Vič** domov. Udeležilo se ga je mimo obilega družega občinstva 68 Sokolcev. Vreme, akoravno ne posebno prijetno, vendar ni kalilo veselja in navdušenja. Pri Ločnikarji se je razvila prava ljudska veselica s petjem, godbo in telovadbo; društvo je dobilo brzojavni pozdrav od praškega „Sokola“. Drugi izlet napravi društvo v zvezi s „Čitalnico“ 12. junija k „**Zelenemu hribu**“. Nad 1500 ljudij se je udeležilo ob najlepšem vremenu te zabave, pri kateri je „Južni Sokol“ z vzdrževanjem vzglednega reda dobil javno priznanje. Tretji, za društvo sijajni izlet, napravi „Južni Sokol“ 29. junija v **Kranj**, in sicer na povabilo kranjske čitalnice. Program (slavnostni sprejem na La-

borah, slovesna sv. maša v farni cerkvi, obed, telovadba na Gašteji, slovesna beseda z igro in plesom) se vseskoz povoljno izvrši. Izleta se udeleži 80 društvnikov. 8. julij dovede 70 Sokolcev (IV. izlet) na **Lavrico**, kjer jim ob prijetni zabavi čas le prehitro poteče. 7. avgusta poda se (V. izlet) 45 Sokolcev na **močvirje k Matevžetu**. S telovadbo in godbo je bilo za zabavo prav dobro skrbjeno. 14. avgusta poda se nad 70 Sokolcev (VI. izlet) vsled povabila v **Vipavo** k praznovanju otvoritve tamošnje čitalnice. Sprejem po čitalniškem odboru pred trgovino se zastavo in vojaško godbo je bil veličasten, zabava oba dni izredno živahna, udeležba od vseh strani (posebno pa Notranjska in Goriška) ogromna. Slavnost se je končala s sijajno besedo v „Čitalnici“. Dne 18. septembra se poda (VII. izlet) 40 Sokolcev na **Ježico**, kjer jih vse navdušeno pozdravlja. Majnik prihodnjega leta praznuje „Južni Sokol“ (VIII. izlet) 7. dne omenjenega meseca na **Lavrici**, kjer se prijetno raduje v krasni naravi 72 društvnikov. 28. maja napravi več Sokolcev (IX.) mali izlet v bližnji prijazni **Št. Vid**, kjer mu priprosto ljudstvo priredi prav prijazen sprejem. 18. junija vidimo „Juž. Sokola“ (X. izlet) v mnogobrojnem številu (nad 100 društvnikov se udeleži izleta) na **Vrhniki**. 9. julija se napoti društvo čez **Fužine v Vevče** (XI. izlet); med potjo pogosti na Fužinah gospa Terpinčeva nad 500 udeležencev tega izleta. 19. avgusta poda se (XII. izlet) na vabilo tamošnjih meščanov 60 Sokolcev v **Novo Mesto** k praznovanju petstoletnice. Društvo, navdušeno pozdravljeno in krasno po okinčanem mestu sijajno spremljano, priredi tam dobrodelno besedo. 3. septembra vidimo (XIII. izlet) več Sokolcev na **Šmarijini Gori**, kjer se radujejo ob lepem vremenu in krasnem razgledu. 17. septembra napravi društvo izlet (XIV.) čez **Golovec** k „**Zelenemu hribu**“; med potjo, vrh hriba in po gozdu se razveseljuje z ubranim petjem, zvečer na povratku domov ga pa iznenadi ravno tam krasni umetalni ogenj. 23. septembra poleti 50 društvnikov v **Maribor**, da poslavé Slomšeka. Javna telovadba, petje žalostink, predstava piramid in slovesna beseda v „Čitalnici“ so poglaviti trenutki tega (XV.) izleta. 7. maja 1866. leta se udeleži manjše število Sokolcev ob slabem vremenu popoldanskega izleta (XVI.) v **Dol**. 21. oktobra praznuje društvo svojo triletnico z izletom (XVII.) na **Rožnik** in k **Žibertu v Zgornjo Šiško**. 5. maja naslednjega leta poda se (XVIII. izlet) 50 društvnikov zopet na **Lavrico**, kjer se veselo radujejo s tamošnjimi kmetškimi fanti. 7. julija sprejme Sokolce jako veličastno prijazni **Kamnik** (XIX. izlet); mnogobrojna udeležba pri obedu (navzočni so med drugimi župani: ljubljanski, kamniški in kranjski) in splošno srčno radovanje. Bil je to zadnji izlet „Južnega Sokola“. „Južni Sokol“ je otvoril vrsto izletov s Šujico in Vičem; istotako „Sokol“. Njegov prvi izlet, sploh pa XX., je bil namenjen **Šujici** in **Viču**; udeležilo se ga je 50 udov in popoldne na Viču obilo druge ljubljanske gospode. Med tem časom prihajajo društvu od vseh strani

častna povabila (Ajdoščina, Celje, Črnomelj, Karlovec, Ptuj itd.). „Sokol“ se odloči vendarle za **Ježico, Tacenj in Št. Vid** (XXI. izlet), kamor ga pelje pot 28. junija. Bila je to prava triumfalna pot, koje važnejši trenutki so: spremljevanje vaških deputacij od kraja do kraja, streljanje, bratski pozdravi, slavoloki pri vhodih v vasi, obsipanje s šopki in cveticami itd. Posebno veličasten je bil sprejem v Tacnji, od koder sprejmo vaška dekleta „Sokola“ do Št. Vida, in pa večerni vhod v Ljubljano, katerega se udeleži na tisoče ljudstva. Dne 6. septembra se udeleži nad 70 društvenikov **žalškega** tabora (XXII. izlet). Povsod, posebno pa v Celji in Žalci, kjer so pripele tamošnje domorodkinje društveni zastavi lepa venca, bili so prijazno sprejeti in ogromna množica jih je občudovala kot izvrstne telovadce. Odbor za žalški tabor se zagadelj društvu posebej zahvali pismeno; društvo mu pa odgovori s tem, da mu podari fotografijo cele skupine. 9. maja 1869. I. vidimo 60 Sokolcev na **kalškem** taboru (XXIII. izlet), kjer jih sijajno sprejmo in zastavi venec poklonijo. Sokolci pomagajo tudi pri velikem, 120 mož broječem pevskem zboru pri veselici na graščini gostoljubnega pesnika Miroslava Vilharja. Tudi največjega ljudskega shoda, to je **Vižmarskega tabora** (XXIV. izlet), se je udeležil „Sokol“ in sicer korporativno. Bila je to prava ljudska selitev iz Ljubljane pod Šmarijino Goro; ogromna množica 30.000 ljudij je tu navdušena vstrajala v najhujšem dežji. Pri tej priliki obdarovala so tacenjska dekleta društveno zastavo s krasnim, bogato okinčanim trakom in primernim spominskim napisom. — Kronika sokolskih izletov ima po teh sijajnih dneh zaznamovane zopet tužnejše. Nameravani izleti v Dol in Dolsko, Iško Vas, Trst, Loko, Cirknico in na Šmarijino Goro dani so v prepoved zaradi janških in iških dogodkov. Še le 15. maja 1870. leta posreči se društvu izlet v **Dolsko** (XXV.). Izlet napravi prav dober vtis vsled preprijaznega sprejema kmetskega ljudstva. Popoludanske veselice s petjem, godbo in plesom udeleži se tudi prav obilo družih Ljubljančanov. 12. junija vidimo Sokolaše ljubljanske, planinske, postojinske in vipavske (XXVI. izlet), skupaj krog 150, na **cirkniškem** taboru, kjer so bili zopet sijajno sprejeti. Dne 24. junija (XXVII. izlet) poda se „Sokol“ z lastno uniformirano godbo čez Štefanjo Vas, kjer ga vaška deklica pozdravi in nagovori, v **Vevče** in gre čez Studenec (prijazen sprejem) domov. 29. junija poda se 50 Sokolcev k nameravanemu **vipavskemu** taboru (XXVIII. izlet), ki pa zaradi slabega vremena odpade. „Sokol“ se vkljub temu izvrstno raduje in s tamošnjo podružnico pobrati; vipavske Slovenke podarè mu krasen trak, čitalnica pa priredi društvu na čast besedo s plesom. 4. septembra gre več Sokolcev (XXIX. izlet), da se vadijo v korakanji, **okrog Rožnika v Šiško**, kjer se vname prav živahna in prijetna zabava. Izlet večje vrste (XXX.) je pohod **Sv. Katarine**, dne 14. maja 1871. leta, s sv. mašo in prosto telovadbo na gori. Vračajočemu se „Sokolu“ pridruži se v podnožji „Gorenjski Sokol“.

Na Preski in v Medvodah slavnostni sprejem (slavoloki, streljanje itd.) Opoludne „pri Martanu“ obed, popoldne veselica; obilo gostov iz Ljubljane, Kranja, in Škofje Loke; nad 300 udeležencev, obilo napitnic. 11. junija je bil tajni (XXXI.) izlet; udeležba nekoliko mlačnejša. Dne 13. avgusta napravi „Sokol“ čez Laze, Dolsko, Sv. Heleno, Vrhpolje in Hribec izlet (XXXII.) v **Moravče**. Povsod je bilo društvo sijajno in navdušeno sprejeto, povsod dobro pogoščeno in prijazno pozdravljeno (Vode, Ravnikar, Detelja, Košir, Toman i. dr.). 12. maja 1872. l. poda se „Sokol“ (XXXIII. izlet) v zvezi z drugimi narodnimi društvi čez **Rožnik** (ob 6. uri sv. maša), **Drenikov Vrh** (ob 8. uri zajuterk) na **Dobrovo** in zopet nazaj (ob 1. uri obed). Popoldne prosta zabava s petjem, godbo, telovadbo in plesom. Dne 9. junija poleti blizo 100 Sokolcev (XXXIV. izlet) v **Litijo** in **Šmartno**. Z nagovori počasté društvo v obeh krajih, njegovi zastavi podaré pa vence; sprejem (slavoloki s primernimi napisi in mnogobrojno ljudstvo) navdušen, zabava zelo živahna. Morebiti največji izlet, vsaj kar se tiče udeležbe, je bil naslednji (XXXV.), ki ga priredi društvo 14. julija 1872. l. čez **Medvode**, **Presko**, **Soro v Škofjo Loko**. Samo Ljubljančanov je bilo zraven blizo 900. Na Preski je bila peta sv. maša. V Loki srčen pozdrav, zastava dobi venec iz gorskih cvetic; pozdrav „Gorenjskega Sokola“, ki se se zastavo pridruži; obsipanje s cveticami, pozdrav loške čitalnice, — vse to se zgodi naglo jedno za drugim. Obed je bil pri Guzelu, popoldne pa ljudska veselica (petje, telovadba, govori, godba in ples) na Vincarjih poleg Škofje Loke, ki je trajala do večera. Občinstva, razun ljubljanskega, se je vse trlo; prišlo je iz vseh krajev divne Gorenjske. 18. avgusta napravi društvo povodni (XXXVI.) izlet po Ljubljaniči na močvirje k **Matevžetu**, ter se povrne ob luni v Ljubljano. Godba, petje in ples, zvečer pa umetalni ogenj — dosti povoda k razveseljevanju. 15. septembra udeleži se „Sokol“ (XXXVII. izlet) korporativno **Preširnové slavnosti na Vrbi**, od koder se poda opoludne z drugimi slavitelji spomina pesnika-prvaka (do 4000 jih je bilo) na **Bled** in povrne na večer čez Lesce domov. Nameravana izleta na Lavrico in čez Laze na Janče, odtod pa čez Vevče nazaj, odpadeta: prvi, ker bi se bil smel izvršiti le pod izjemnimi naredbami, drugi, ker je bil sploh prepovedan. 13. jul. 1873. l. gre društvo (XXXVIII.) izlet zopet k **Matevžetu**; ista zabava kot leto poprej, sicer pa malo društvenikov in le več družega občinstva. 14. septembra gre društvo (XXXIX. izlet) v **Dob** in **Mengiš**, kamor pridejo tudi kamniški čitalničarji, da pozdravijo Sokolce. Dne 28. septembra istega leta udeleži se „Sokol“ (XL. izlet) slovesnega odkritja Simon Jenkotovega spominka v **Kranji**. Slovesni sprejem na Gašteji, petje žalostink na grobu, slavnostni govor dr. Mencingerja, skupni obed pri Jeleni in potem prosta zabava, so glavni momenti tega dne. Nameravani izlet o binkoštih 1874. leta se zaradi prepičlé udeležbe ne more izvršiti; tudi praznovanje desetletnice na Rožniku in Dreni-

kovem Vrhu se ne izvrši. Društvo se pripravlja za **Zagreb** (XLI. izlet), kjer praznujejo Hrvatje dné 19. oktobra pomenljivo slovesnost otvoritve „Fran-Josipovega sveučilišta“. Slovesnost se izvrši sijajno. Prihod biskupa Strossmajerja, navdušeno pozdravljenega, zabava v gledališči, sprejem slovenskih deputacij, svečana sv. maša in otvoritev zavoda, poklonitev deputacij, banket, razsvitljava mesta in sijajni ples (18.—20. oktobra) so važnejše točke obširnega programa te sijajne slavnosti. Dné 18. maja 1875. l. poda se (XLII. izlet) nad 60 društvenikov na vabilo tamošnje „Danice“ v **Sisek**; slovesnost krasna, pozdrav in sprejem navdušen. 13. junija napravi „Sokol“ (XLIII. izlet) z nekaterimi drugimi društvi vsled povabila tamošnje čitalnice izlet v **Bizovik**, kjer se razveseljuje ob telovadbi in priprostem petji. 25. julija gre „Sokol“ (XLIV. izlet) na **Dobrovo**, da pozdravi tamošnje bralno društvo. Za zabavo (petje, godba in ples) je bilo prav dobro skrbjeno. Nameravani pohod hrvatskih društev, „Zore“ iz Karlovca in „Kola“ iz Zagreba, se preloži. Prihodnje leto popelje Sokolce na Koroško, kjer slavi tamošnji slovenski živelj Janežičev spomin. Omenjene slavnosti v **Lešah** in pa ž njo združenih razveseljevanj v dneh od 13.—15. avgusta (Beljak-Celovec) udeleži se „Sokol“ (XLV. izlet) v mnogobrojnem številu, povsod navdušeno in srčno pozdravljen. Dné 13. maja 1877. l. poda se „Sokol“ (XLVI. izlet) čez Gameljne (prijazen pozdrav) in Šmartno (slavoloki, pozdrav župnikov in streljanje) na **Šmarjino Goro** (sv. maša s petjem čitalniškega zbora), odkoder se povrne čez Tacenj (pozdrav, zastava dobi venec, vesela prosta zabava pri Koširji) domov. Dné 1. julija je bil vsled povabila čitalniškega predsedstva (I. Hribar) populudanski (XLVII. izlet) v **Bizovik**. Pod milim nebom se je vršila beseda s petjem, deklamacijo, gledališko predstavo, potem pa prosta zabava z nagovori, godbo in malim plesom. 12. avgusta praznovalo je mesto **Lož** slovesno štiristoletnico. Vsled povabila se udeleži tudi „Sokol“ (XLVIII. izlet) posebno mnogobrojno tega ljudskega praznika, povsod navdušeno nazdravljan. Program (slovesni sprejem gostov, skupni zajuterk, slovesna sv. maša s petjem ljubljanskega čitalniškega zbora in z mestno godbo, dve zlati poroki, razhod po okolici na grajske razvaline, v Mrzlo Jamo in na Križno Goro, zbiranje v Starem Trgu, odhod v Lož, skupni obed pri županu, ljudska veselica (petje, igra, telovadba, ples, umetalni ogenj itd.) na bližnjem travniku, izvrši se ob najlepšem vremenu jako povoljno. „Sokol“ iznebi se svoje naloge jako častno. 2. junija 1878. l. poda se (XLIX. izlet) kakih 20 društvenikov vkljub neugodnemu vremenu na **Rožnik**, kjer jih izvrstna zabava za slabo vreme prav dobro odškoduje, da jim čas le še prehitro mine. 16. junija udeleži se 30 društvenikov (L. izlet) slovesne otvoritve **šišenske** čitalnice in ž njo združenega razveseljevanja; 7. julija pa sodeluje „Sokol“ (LI. izlet s 30 udeleženci) **ravno tam** pri prvi društveni veselici; šišenska dekleta podaré pri tej priliki društveni zastavi lep

venec. 15. dné junija 1879. leta poda se (LII. izlet) 32 Sokolcev čez Zalog na **Ojstri Vrh**. Petje, telovadba, godba, ples in govori, zraven pa tudi zelo ugodno vreme — vse to pripravi udeležence v najboljšo voljo. Dné 6. julija 1879. leta udeleži se „Sokol“ (LIII. izlet) korporativno slovesnega blagoslovljenja čitalniške zastave v **Spodnji Šiški** in ž njim združene ljudske veselice, kjer ga častno sprejmo in odkoder se od njega z godbo poslové. Dné 8. septembra vidimo več Sokolcev (LIV. izlet) v **Cirknici** pri slovesni čitalniški besedi. 27., 28. in 29. junij 1880. l. so bili za Ljubljano in Gorenjsko praznični dnovi. Pohod Hrvaškega „Sokola“ v Ljubljano in namen, obiskati naš **Bled, Bohinj** in **Savico**, izvršila sta se vseskoz sijajno. Vsa národna društva tekmovala so med sabo, da ljube jim goste dostojno sprejmo in prijetno zabavajo. Program (sprejem z godbo na postaji, odhod v „Čitalnico“, kjer se hranijo zastave, ogled mesta in bližnje okolice, skupni obed v „Čitalnici“, javna telovadba obeh „Sokolov“, pevska veselica na čitalniškem vrtu, beseda v dvorani itd.) izvršil se je izbornó. Posebno veličasten je bil sprejem, kjer se „Sokol“ odlikuje, podarivši bratskemu društvu krasen venec. 29. junija podasta se društvu („Sokol“ in „Kolo“) v zvezi z ljubljanskimi Sokolci (LV. izlet) na **Bled**, kjer jima pripravi, kakor povsod med potjo, prebivalstvo veliko ovacijo. Program (slovesni sprejem, razhod po okolici, sv. maša na otoku, skupni obed pri Petranu, prosta zabava) izvrši se v lepem vremenu prav povoljno. Nekaj gostov se poda družega dné v Bohinj in k Savici, drugi se povrnejo na večer v Ljubljano (med vožnjo zažiganje kresov na bližnjih holmih, posebno v Kameni Gorici in Št. Vidu), da si ogledajo družega dné še mesto in poleté z „Ljubljanskim Sokolom“ skupaj čez **Fužine v Vevče** (LVI. izlet), kamor pride popoldne ogromno ljubljanskega občinstva. Velikansk je bil na večer skupni vhod obeh oddelkov (bohinjskega in vevškega) v „Čitalnico“, kjer se vname gostom za slovo še zelo živahna zabava, ki traja do polnoči — to je do slovesnega odhoda. Zelo slovesno in častno se je izvršil (LVII.) izlet v **Kamnik**. Povsod po poti, posebno pa v Trzinu in Mengiši, je bil „Sokol“ navdušeno pozdravljan, obsipali so ga s cveticami, pokali so možnarji itd. Posebno slovesen je bil pa vhod v Kamnik in zabava ravno tam med govori, napitnicami, godbo in petjem. Dne 22. avgusta istega leta praznovalo je slovensko razumništvo Kopitarjevo stoletnico v **Repnjah**, slavljencevem rojstnem kraji. Slavnosti, ki se je vkljub zelo neugodnemu vremenu točno izvršila, udeležil se je tudi „Sokol“ (LVIII. izlet). Jako časten je bil za društvo 3. oktober 1880. leta. „Sokol“ se omenjenega dné udeleži (LIX. izlet) slovesnega blagoslovljenja čitalniške zastave v **Št. Vidu**. Ista prijaznost, isto navdušenje, kakor svoje dni, zastava dobi krasen trak. Ob godbi in petji se zabava mnogobrojno občinstvo, kateremu se pridruži tudi šišenska čitalnica, prav po domače in veselo. Nameravani izlet v Trst v jeseni istega leta, vsled povabila delavskega,

podpornega in bralnega društva, mora odpasti. 12. junija 1881. l. se poda „Sokol“ (LX. izlet) na **Sv. Jošt** in potem v **Kranj**. Lep razgled z gore ob ugodnem vremenu in prijazni sprejem, katerega napravi društvu mesto Kranj ob prihodu iz sv. Jošta (pozdrav od strani čitalnice, mesta, požarne brambe, ženstva, venec s trakovi), ostaneta udeležencem vedno v dobrem spominu. Skupni obed, obisk grobov (Jenkotovega in Preširnovega), in ljudska veselica z godbo, petjem, govori, igro so še ostali del programa istega dne, ki se je izvrstno razvil. Dne 7. avgusta 1881. leta se udeleži „Sokol“ (LXI. izlet) Jurčičeve slavnosti v **Logatci**, kjer mu priredé časten sprejem in izročé venec s trakovi. Nameravana telovadba, posebna točka slavnostnega programa, odpade zaradi nepričakovane plohe. Dne 31. avgusta gre več Sokolcev (LXII. izlet) v **Borovnico** k slovesnemu blagoslovljenju zastave „Bralnega društva“. Poklonijo se pri tej priliki tudi župniku zlatomašniku in pokažejo se izvrstne telovadce. Dne 21. maja 1882. leta napravi „Sokol“ zopet ob mnogobrojni udeležbi (LXIII.) izlet v **Vevče**. 28. maja vidimo pa (LXIV. izlet) 70 Sokolcev v **Zagrebu**, kamor se podajo vsled povabila „Kola“, ki praznuje svojo dvajsetletnico. Vsestransko navdušeni pozdrav in sprejem, obsipanje s cveticami, sv. maša pod milim nebom, banket, ljudska veselica, javna telovadba, izročitev častne diplome dr. Fonu, izlet in zajuterk v bližnjih vinogradih, slavnostni koncert, skupno fotografiranje — so najvažnejši dogodki teh slavnostnih dnij. Dne 9. julija se poda zopet (LXV. izlet) več Sokolcev v **Litijo in Šmartno**, kjer jim priredé (L. Svetec i. dr.) prijazen sprejem in prijetno zabavo. Dne 6. avgusta udeleži se društvo (LXVI. izlet) veselice na **Brezovici**, kjer se ob petji, godbi in prosti telovadbi prav dobro razveseljuje. Dan 15. avgusta 1882. l. popelje nas v Zatičino, **Muljavo** in Višnjo Goro, kjer slavi slovenski svet in ž njim tudi „Sokol“ (LXVII. izlet) spomin nepozabljivega Jurčiča. V navzočnosti ogromne množice izvrši se vsa slavnost sijajno in primerno velikim zaslugam, ki jih je imel pokojnik za Slovenstvo. Dne 8. oktobra 1882. l. poda se „Sokol“ (LXVIII. izlet) na **Vrhniko**, da se vsled povabila udeleži slavnosti blagoslovljenja tamošnje čitalniške zastave. Ob slabšem vremenu in vsled tega tudi manjši udeležbi napravi „Sokol“ povabljen (LXIX. izlet) dne 20. maja 1883. l. v **Šmarije in Škofeljico**, kjer praznuje tamošnja požarna bramba slovesno blagoslovljenje svoje zastave. Dne 10. junija 1883. l. poleti krog 60 Sokolcev (LXX.) izlet v **Kamnik**; povabi ga pevsko društvo „Lira“, da se udeleži blagoslovljenja njegove zastave. Na Ježici, Črnučah, Trzinu, Mengišu prijazen pozdrav, v Kamniku slovesen sprejem in živahna zabava. Da se povôdom bližajočega se praznika šeststoletnice izvežba bolje v korakanji in sluša na poveljstvo, priredi „Sokol“ 24. junija peš (LXXI.) izlet na **Ježico**, kjer se „pri ruskem cesarji“ prav prijetno zabava. Dne 2. septembra 1883. l. udeleži se „Sokol“ praznovanja (LXXII. izlet) šeststoletnice v **Postojni**.

Društvo je bilo srčno vsprejeto in vrlo nazdravljano; sodelovalo je pri ljudski veselici, kjer je želo zasluženno občeno pohvalo za mojstersko telovadbo. Dné 11. maja 1884. l. (LXXIII.) izlet čez Šmartno in Hrastje v **Dol**. Krog 70 Sokolcev se udeleži sv. maše v Št. Jakobu, zajuterka v Hrastji, obeda in ljudske veselice v Dolu, povrnejo se pa čez Zalog z železnico domov. Velikansk je bil (LXXIV.) izlet v **Mozirje** o Binkoštih (1. in 2. junija) 1884. l., katerega se je udeležilo mimo deputacij pražkega in zagrebskega „Sokola“ nad 50 ljubljanskih Sokolcev. Sokolci bili so povsod, posebno pa v Žalci, Nazaretu in Mozirji, srčno, prijazno in navdušeno vsprejeti. Slavnosti udeležili sta se tudi čitalnici: ljubljanska in šišenska in pevsko društvo „Lira“ iz Kamnika. Slavnost bila je namenjena slovesnemu blagoslovljenju zastave „Savinjskega Sokola“. Izvršila se je vkljub neugodnemu vremenu uprav sijajno. Dné 13. julija udeleži se „Sokol“ (LXXV. izlet) slovesnega odkritja spominske plošče na Bavdekovi hiši v **Udmatu**. „Sokola“ pozdravijo prijazno in ga z nagovorom počasté, zastavi pa podaré venec. Slavnosti udeležita se tudi čitalnici ljubljanska in bizoviška. Mnogobrojna ljubljanska gospoda se izvrstno zabava na priprosti populdanski ljudski veselici (petje, govori, godba, itd.). Dné 31. avgusta 1884. l. praznovala je **kranjska** čitalnica rojstni dan Nj. Veličanstva na slovesen način in pri tej priliki razgrnila svojo novo zastavo. Slovesnega sprejema, skupnega obeda, razhoda po mestu in bližnji okolici, ljudske veselice (petje, govor, igra, c. kr. vojaška godba, itd.) udeležilo se je krog 200 ljubljanskih gostov, med njimi krog 40 Sokolcev (LXXVI. izlet). Dné 8. septembra istega leta je slavila **vipavska** čitalnica svojo dvajsetletnico, h kateri je med ptujimi društvi v prvi vrsti povabila „Sokola“ (LXXVII. izlet). Dné 17. maja 1885. l. vršil se je ob nekoliko neugodnem vremenu že jedenkrat preloženi izlet v **Kozarje** (LXXVIII. izlet), katerega se udeleži 25 društvenikov. Godba, petje in ples so jih razveseljevali do pozne ure. Dné 21. junija 1885. l. napravi „Sokol“ ob zelo neugodnem vremenu (LXXIX.) izlet v **Škofjo Loko**. Slovesnega vsprejema, ki se izvrši še brez dežja, udeleži se krog 200 gostov; zastava dobi venec s trakovi. Med obedom hud naliiv, ki do večera ne preneha; nameravana ljudska veselica vsled tega odpade. Izleta udeleži se 40 društvenikov. Dné 5. julija 1886. l. udeleži se društvo (LXXX. izlet) korporativno Ciril-Methodove slavnosti v **Spodnji Šiški**, kjer tudi z velikim vspedom sodeluje. Dné 11. julija 1886. l. poda se večje število Sokolcev na **Prevoje**, povabljeno od slovenskega pisateljskega podpornega društva, da slavi ž njim spomin Jakoba Zupana z odkritjem spominske plošče na njegovej rojstnej hiši. Na tem (LXXXI.) izletu „Sokola“ povsod zelo simpatično pozdravljajo, posebno pa v Domžalah in v Dobu, kjer mu poklonijo venec s trakovi. Dné 15. avgusta se poda 50 Sokolcev (LXXXII. izlet) vsled povabila na **Ptuj**, da se udeležé slavnosti praznovanja druge obletnice „Slov. pev-

skega društva“. Tudi tu je društvo povsod povod laskavim ovacijam, s svojo dovršeno telovadbo pri ljudski veselici pa pohvali in občudovanju. Dne 3. julija 1887. l. slavi blizo 40 Sokolcev (LXXXIII. izlet) dr. Tomanov spomin, v pokojnikovem rojstnem kraju, v **Kameni Gorici**. Društvo je navzočno pri slovesnem sprejemu ob vhodu, pri svečani sv. maši, pri slavnostnem odkritju spominske plošče in pri skupnem obedu, kjer mu simpatično nazdravljajo. Zelo pomenljiva v društveni kroniki sta 14. in 15. avgust lanskega leta. Vsled društvene inicijative ima se v omenjenih dnevih vršiti v **Krškem** shod jugoslovanskih telovadnih društev. Zbranih je tam 46 ljubljanskih (LXXXIV. izlet) 24 zagrebskih, 20 novomeških in pa deputaciji tržaških in mozirskih, vsega skupaj 100 Sokolašev. Javna telovadba, pri kateri sta se „Sokola“: zagrebski in ljubljanski posebno odlikovala in najtežje vaje izvrstno izvrševala, dobrodelni koncert s plesom, ljudska veselica z godbo in petjem — vse se je prav dobro obneslo, le oni nesrečni dež je nekoliko motil. Dne 11. septembra 1887. l. praznovala je **loška** čitalnica na slovesen način (sv. maša v farni cerkvi po sprejemu društev in deputacij, razkazovanje mesta, skupni obed v „Čitalnici“, ljudska veselica s petjem, igro in godbo na „Štemarjih“) svojo petindvajsetletnico, katere se je tudi „Sokol“, živahno nazdravljen in prijazno vsprejet, (LXXXV. izlet) v precej mnogobrojnem številu udeležil. V zvezi z ljubljanskimi čitalniškimi pevci priredil je letos „Sokol“ dne 10. junija ob precej neugodnem vremenu zadnji (LXXXVI.) izlet v **Litijo** in bližnje Šmartno. Ljubeznjivi sprejem (Sveteč-Kobler), zajuterk pri Koblerji, slovesna sv. maša s petjem čit. zbora, razkazavanje tovarn in rudnikov, skupni obed z obilimi, umestnimi napitnicami in ljudska veselica z godbo, petjem in plesom — so v kratkih potezah glavne točke tega izleta, za katerega bosta „Sokol“ in „Čitalnica“ Litijčanom vedno hvaležna. To je podrobna kronika izletov „Južnega Sokola“ in „Sokola“, ki jasno pričuje, da se sme „Sokol“ nazivljati ne le telovadno, ampak tudi zabavno, in sicer brez vsacega pretiranja, „**prvo zabavno društvo**“ ljubljansko, in gotovo tudi sploh slovensko.

„Sokol“ ima v svoji kroniki dolgo vrsto **prijetnih in žalostnih spominov**, iz katerih je jasno razvidno, da se je društvo jednako drugim narodnim društvom vedno primerno in dostojno spominjalo vseh veselih in žalostnih dogodkov na slovenskem in slovanskem obzorji, da so pa tudi drugi primerno ocenjevali zasluge njegove za probujo naroda slovenskega. Kjerkoli je narod slovenski slavil zaslužne svoje odličnjake, častil njihov spomin itd., nikjer ni manjkalo „Sokola“, ki se je bodisi že na ta ali na drug način zanimal za vsak napredek, za vsako pridobitev, pa tudi za vsako izgubo. Dne 28. aprila 1864. l. je bil pogreb ljubljanskega župana in prvega čitalniškega predsednika, **Mihaela Ambroža**; 40 društvenikov ga je v polni sokolski opravi spremilo na zadnji poti in položilo na njegovo rakev venec. Pri tej priliki je „Južni Sokol“

v prvič javno nastopil kot društvo. Dne 26. junija 1864. l. izročile so ljubljanske Slovenke društveni zastavi krasen trak. Izročitev izvršila se je slovesno v društveni telovadnici ob navzočnosti povabljenih čitalniških društvenikov. Korporativno in v polni društveni opravi zbrane Sokolce nagovorila je pri tej priliki v imenu darovateljic gospica **M. Hohnova**. Dne 16. julija priredi „Južni Sokol“ na čast županu **dr. Costi**, svojemu starosti, veliko bakljado; 100 Sokolcev nosi baklje, spremlja jih c. kr. vojaška godba in močan pevski zbor. Svojo prvo **obletnico** praznuje društvo dne 2. oktobra z veliko in mnogovrstno telovadbo na poletnem sokolišči in s plesom v Čitalnici. Dne 19. oktobra priredi „Južni Sokol“ svojemu starosti **podoknico**, čestitajoč mu k njegovemu godu. Novembra meseca poda se iz društva posebna pevska deputacija v **Planino** k otvoritvi tamošnje Čitalnice. Dne 10. decembra posvetita slovenska rodoljuba gg. **Davorin Trstenjak** in **dr. Gustav Ipavic** „Južnemu Sokolu“ posebno popotno pesem; društvo se jima primerno zahvali s tem, da ju v naslednjem občnem zboru izvoli za svoja častna člana. S pričetkom 1865. l. osnuje se „**Gorenjski Sokol**“ v **Kranji**; 22. januarja praznuje svoj rojstni dan s sijajnim plesom v kranjski čitalnici, kamor se poda več ljubljanskih Sokolašev, da pozdravijo svojega mlajšega brata in se ž njim veselé. Dne 25. maja naznanijo **Tržačani** in **Celjani** „Južnemu Sokolu“ svoje sklepe, da hočejo ustanoviti telovadni društvi; ljubljanski telovadci jim čestitajo na tej lepej misli, ki je pa bila, žal, v kali zatrta. Dne 19. avgusta istega leta se udeleži „Južni Sokol“ slavnosti petstoletnice v **Novem Mestu**, kjer mu priredé veličasten vsprejem. Dne 3. septembra se da 72 Sokolcev v skupini fotografovati. Dne 23. septembra slavili so štajerski rodoljubi spomin svojega nepozabljivega biskupa **Slomšeka** v Mariboru. „Južni Sokol“ je tudi med njegovimi slavitelji in poje na njegovi gomili žalostinke. Dne 26. septembra se udeleži deputacija „Južnega Sokola“ **Vegine slavnosti** pri sv. Križi moravske fare. Dne 18. oktobra priredi društvo svojemu starosti veliko bakljado pred mestno hišo. Snide se krog 100 društvenikov, ki mu izročé posebno vošilo (Macák) z 200 podpisi. Dne 20. oktobra praznuje „Južni Sokol“ **oktobersko diplomu** s petjem in plesom v čitalniški dvorani. Dne 7. decembra 1865. l. pokloni se društvo novemu c. kr. namestniku, baronu **Bachu**. Istega dne dojde društvu žalostna vest, da je umrl prvi češki starosta **Fügner**; društvo se žalostnemu naznanilu primerno odzove z brzogovornim izrazom sožalja. Dne 17. julija 1866. l. ponudi se društvo državni oblasti za **črno vojsko**; štiri dneve pozneje se ponudba sprejme ter odredi, da imata „Južni Sokol“ in „Turnverein“ sestaviti jedno kompanijo. Dne 18. oktobra priredi društvo starosti pred mestno hišo **serenado** z bakljado in petjem. Dne 24. novembra se je vršila v Zagrebu **Zrinskega svečanost**. Veliko društvenikov poda se tja, kjer se udeležé serenade biskupu Strossmajerju, večernega plesa, spreveda po mestu

s petjem in godbo, zastaveničke pred podobo Jelačičevo in slavnost. nega obeda. Dne 1. decembra čestita „Južni Sokol“ prvaku **dr. J. vit. Bleiweisu**. Dne 2. februvarja 1867. l. praznuje „Južni Sokol“ z drugimi narodnimi društvi **Vodnikov** spomin na pesnikovem rojstnem domu „pri Žibertu na Jami“ ter se ob enem primerno raduje nad slovensko zmago v deželnem zboru. Dne 14. maja se predstavi društveni odbor novemu c. kr. namestniku **baronu, Ž. Conradu**. Dne 9. junija obiše Ljubljano **500 hrvaških gostov**. Društvo prevzame v zvezi s „Čitalnico“ skrb za red in zabavo. Nad 100 društvenikov in 40 gospodičin pozdravi goste ob vhodu in jim podari med navdušenim petjem šopke in vence. Skupni obed, sprevod po okinčanem mestu na Drenikov Vrh in k Žibertu, beseda in ples v „Čitalnici“ in obisk postojinske jame so glavne točke obširnega in častno izvršenega programa. Kot „Sokol“ stopi društvo prvič v javnost v **deželnem gledališči** dne 3. maja 1868. leta in sicer kot telovadno društvo, predstavljajoč arabeske in marmorne kipe. Od vseh stranij mu doni burna pohvala, vse se odkritosrčno raduje. Pri **vložitvi temeljnega kamna národnemu gledališču v Pragi** in ž njo združenih slovesnostih v dneh od 15.—17. maja 1868. l. zastopa „Sokola“ njegov častni član dr. Tyrš. Dne 9. avgusta istega leta se udeleži oktet Sokolcev **ljutomerskega tabora**. Dne 20. februvarja 1869. l. slavi „Sokol“ z drugimi narodnimi društvi **prihod Nj. Veličanstva**. Nad 100 Sokolcev se snide v ta namen zvečer na postaji z bakljami; ob prihodu zadoni preljubljenemu vladarju tisočeri „Živijo“, navdušeno petje in godba. Poskus **Tržačanov**, osnovati si sokolsko društvo, odbije c. kr. namestništvo dne 1. maja 1869. l. vnovič. Dne 9. maja je „Sokol“ pri taboru na **Kalci** močno zastopan istotako, in še veliko mnogobrojnejše, dne 17. maja pri taboru na **Vižmarjih**. Dne 18. julija pošlje „Sokol“ v Prago venec na Fügnerjev spomenik. Dne 19. julija 1867 osnuje se podružnica v **Postojini**; ljubljansko vodstvo se je spomni v pismeni čestitki. Posamezni društveniki zastopajo društvo pri taborih v **Sevnici** in **Ormoži** (8. avgusta 1869. l.). Dne 23. oktobra praznuje „Sokol“ slovesno svojo **obletnico**. Dne 28. marcija 1870. l. pošlje društvo vsled odborovega sklepa **zaupnico biskupu Strossmajerju** za njegovo občno odobravano vedenje na rimskem zboru. Dne 26. maja priredi **postojinska podružnica besedo s plesom** v „Čitalnici“; pri tej priliki izročé notranjske domorodkinje njeni zastavi lep trak. Dne 31. maja pozdravi „Sokol“ pismeno **sežanske taboraše**. Dne 12. junija se poteza „Sokol“ na **cirkniškem taboru** za národne pravice. Dne 29. junija se nameni „Sokol“ udeležiti nameravanega **vipavskega tabora**, ki pa zaradi neugodnega vremena za isti dan odpade. Dne 31. julija se udeleži „Sokol“ tabora v **Bistrici pri Pliberku** na Koroškem po svojem zastopniku Černyju. **Kubedskih taborašev** se spomni „Sokol“ dne 7. avgusta pismeno. Primerna je bila društvena udeležitev na sijajnem **vipavskem taboru**, dne 14. julija 1870. l. „Sokol“ se hoče udeležiti

tudi tabora v **Šmariji pri Jelšah**; resni unanji dogodki pa tabor prepree. Sijajna je bila udeležba pri **dr. Tomanovem pogrebu** v dneh 14. in 15. avgusta 1870. Vsa štiri telovadna društva so navzočna s svojimi zastavami; „Sokol“ nosi baklje, velika deputacija društvena poda se z vencem v Kameno Gorico. Dne 28. maja 1871. l. udeleži se sokolska deputacija **Tomšičevega pogreba** v Mariboru. Dne 15. aprila pozdravi „Sokol“ novomeške dijake, slaveče s posebno besedo **Antona Janežiča**. Dne 28. junija pozdravi društvo moravskega „Sokola“ v **Brnu** povodom praznovanja blagoslovljenja društvene zastave. V posebnem pismu do postojinskega odbora obžaluje „Sokol“ smrt člana **K. Premruta** († 8. avgusta 1871. l.). Slovesnega otvorjenja gimn. palače v Trstu, septembra 1871. l., udeleži se „Sokol“ po svojem telovadnem učitelji. Dne 17. septembra udeleži se „Sokol“ slovesne **izročitve dr. Bleiweisove slike** čitalniškemu društvu. Delo, po odborih narodnih društev naročeno, izvršil je slikar-profesor Franke, takrat v Benetkah. Izročitev izvrši se slovesno z nagovorom dr. Coste in zahvalo dr. vit. J. Bleiweisa. Dne 6. avgusta se „Sokol“ pismeno udeleži tabora v **Buhljah** na Koroškem. Dne 6. avgusta umre tudi na svojej graščini na Kalci pesnik **Miroslav Vilhar**; kot vsa druga narodna društva ljubljanska poslal je tudi „Sokol“ svojega zastopnika k pogrebu. Dne 24. junija udeležè se posamezni društveniki pogreba župnika **Blaža Potočnika** v Št. Vidu. Dne 15. septembra 1872. l. slavi „Sokol“ v dostojnem številu Preširnov spomin pri slavnosti na **Vrbi**. Dne 6. julija pozdravi „Sokol“ **Razdrčane** povodom otvoritve tamošnjega bralnega društva, dne 15. septembra pa **postojinsko pevsko društvo** povodom blagoslovljenja zastave. Dne 15. februarja 1873. l. udeleži se „Sokol“ z deputacijo **plesu na starem strelišči**. Dne 9. maja 1873. l. je „Sokol“ primerno zastopan pri pogrebu **barona Antona Zoisa**, štiri dni pozneje pa pri pogrebu **Gašparja Mačeka**. Dne 14. julija istega leta pošlje „Sokol“ posebnega zastopnika k **Jungmanovi slavnosti** v Prago. Dne 1. in 2. decembra se je „Sokol“ v zvezi z drugimi narodnimi društvi spominjal dostojno **petindvajsetletnice Nj. Velečanstva** (slavnostna predstava v gledališči, slovesna sv. maša v stolni cerkvi, poklonitev pri c. kr. dež. predsedniku, itd.). Dne 28. septembra slavil je „Sokol“ v zvezi s kranjskimi rodoljubi pesnika **Simona Jenkota**. Dne 21. marcija 1874. l. udeležil se je „Sokol“ pogreba c. kr. dež. predsednika, **grofa Aleksandra Auersperga**. Dne 15. avgusta 1874. l. pozdravi „Sokol“ češke rodoljube v **Kraljevem Dvoru**, ki slavè vložitve temeljnega kamna tamošnjemu Hankinemu gledališču. Dne 19. oktobra 1874. l. se raduje „Sokol“ z brati Hrvati pri **otvoritvi zagrebskega vseučilišča**. Dne 30. januarja 1875. l. vrši se **slovesni pogreb dr. Coste**. Društvo spremi svojega prvega starosto k večnemu počitku korporativno, s krasnim vencem in zastavo. Dne 17. februarja se udeleži pogreba **F. Terpinčevega** in sprejme pri tej priliki za mnogobrojno udeležitev

zahvalno pismo pokojnikove vdove. Dne 4. julija ga „Hrvatski Sokol“ brzojavno pozdravi na svojem izletu v **Samoboru**. Dne 29. februarja 1876. l. se brzojavno spomni „**Zorašev**“ v **Karlovci**, ki so priredili omenjenega dne sijajen koncert; dne 5. maja pa iz istega nagiba in ravno tam **zagrebskih „Kolašev“**. Dne 15. avgusta 1876. l. vidimo veliko „Sokolcev“ v **Lešah** med slavitelji Janežičevimi. V prihodnjem letu ponovi „Sokol“ svoje čestitke hrvatskim društvom „**Orel**“, **Zora**“ in „**Kolo**“ povodom slavnostnih veselje, h katerim so ga vabila (25. aprila, 14. in 15. julija, 4. avgusta 1877. l.). Istega leta, dne 8. in 9. septembra, se društvo tudi primerno udeleži slovesnega **blagoslovljenja zastave požarne brambe v Karlovci**. Posebna deputacija podala se je dne 20. maja 1877. l. v **Varaždin**, kjer je osnovalo 14 hrvatskih pevskih društev z 250 pevci svečan koncert. Deputacija je bila z navdušeno pohvalo odlikovana in povsod z bratovsko ljubeznijo sprejeta. Name-ravani tabor v **Udmatu**, katerega se je mislil udeležiti tudi „Sokol“, bil je prepovedan. Spominska slavnost, pri kateri je bil „Sokol“ tudi v mnogobrojnem številu navzočen, bilo je praznovanje **štiristoletnice mesta Lož**, dne 12. avgusta 1877. l. Zasluge svojega marljivega učitelja **Hanuša** ocenilo je društvo primerno s tem, da mu je za slovo priredilo v Čitalnici dne 30. marcija 1878. l. časten večer in 14. aprila poslalo posebno zahvalno pismo. Dne 29. junija istega leta priredil je „Hrvatski Sokol“ v **Zagrebu javno telovadbo**, katere se udeleži tudi „Sokol“ s svojimi izbornimi, pri tej slavnosti odlikovanimi predtelovadci. Njim na čast priredi v Čitalnici zabavni večer. Dne 14. decembra 1878. l. udeleži se nad 40 društvenikov v polni opravi **slovesnega sprejema in častnega sprevoda iz Bosne vrnivših se rezervnikov** c. kr. domačega pešpolka. Dne 18. in 19. novembra praznuje ves slovenski svet **sedemdesetletnico** svojega političnega vodje, očeta slovenskega naroda, pokojnega **dr. Janeza vit. Bleiweisa**. Bakljade slavljencu na čast se udeleži „Sokol“ korporativno in z zastavo, družega dne izroči mu pa po posebni deputaciji častno diplomo. (Sklep izrednega občnega zbora iz dne 24. oktobra 1878. l.). Ob tej priliki pride slavljenca počastiti tudi več odličnih Hrvatov; njim na čast priredi „Sokol“ dne 19. novembra komers. Dne 27. oktobra pozdravi „Sokol“ brzojavno **dolinske taboraše**. Slavnosti praznovanja **srebrne poroke Njiju Veličanstev** dne 24. aprila 1879. l., pri sv. Ivanu poleg Trsta udeleži se „Sokol“, tja povabljen, po posebni deputaciji; istotako v Ljubljani korporativno bakljade, slovesnega sprevoda po mestu in serenade pri c. kr. dež. predsedniku ob istej priliki. Dne 1. novembra 1879. l. postavi društvo prvič na pokopališči umršim članom novo piramido. Dne 26. novembra udeleži se „Sokol“ v polnem številu in na odličnem mestu **slovesnega sprejema in pozdrava c. kr. domačega pešpolka** povodom povratka iz Bosne in odhoda na Dunaj; njegovi zastavi izroči pa v zvezi z drugimi národnimi društvi krasen venec s trakovi in napisom. Dne 14. maja

1880. l. dobi društvo laskav pozdrav od „Zorašev“ iz Karlovca. Dné 27. junija 1880. l. priredi „Sokol“ **hrvatskim gostom** („Sokolom“) v čitalnici banket, družega dné pa javno telovadbo na Koslerjevem vrtu. Društvo pripomore veliko k temu, da se istega dné zvečer čitalniška beseda sijajno izvrši in da se na povratku iz Bleda in Vevč, dan pozneje, gostje pred odhodom in slovesom izvrstno zabavajo. Dné 15. avgusta istega leta praznuje ljubljanska prostovoljna **požarna bramba svojo desetletnico**. „Ljubljanski“ in „Hrvatski Sokol“, nastopata ob tej priliki povsod na odličnih mestih, prvi v polnem številu. Dné 16. avgusta 1880. l. pokloni se društvena deputacija c. kr. deželnemu predsedniku povodom **50 rojstnega dné Nj. Veličanstva**. „Sokol“ udeleži se tudi 17. dné avgusta **serenade**, ki jo ob enakem povodu priredè národna društva ljubljanska. Dné 22. avgusta slavi „Sokol“ s slovenskim razumništvom v **Repnjah Kopitarjev** spomin. Dné 3. oktobra priredi društvo svojemu starosti v zvezi s čitalniškimi pevci **podoknico**, družega dné mu po posebni deputaciji za god čestita. **Vrazove sedemdesetletnice v Cerovci**, dné 8. septembra 1880. l., katere se je udeležilo nad 10.000 ljudi in katera se je svečano in veličastno izvršila, udeleži se primerno tudi „Sokol“. Dné 3. aprila istega leta **poslovi** se posebna društvena deputacija od bivšega **c. kr. dež. predsednika, viteza Kalline**, in se pokloni z drugimi národnimi društvi **novemu c. kr. dež. predsedniku, baronu Andreju Winklerju**. Začetkom julija 1880. leta dojde društvu vabilo nemških turnarjev na **veselico pri Zelenem hribu**. Odbor sklène, da se društvo kot tako te veselice ne udeleži, dá pa vsacemu društveniku na prosto voljo, udeležiti se je kot privatna oseba. Dné 23. novembra priredé národna društva, med njimi tudi „Sokol“, **dr. J. vit. Bleiweisu sijajno bakljado**. V istem času postane društveni **starosta častni član „Hrvatskega Sokola“** v Zagrebu. Dné 5. maja 1881. l. se udeleži „Sokol“ v mnogobrojnem številu **Jurčičevega pogreba** in položi na njegovo rakev venec s travkovi. Dné 8. maja priredí „Sokol“ pri Koslerji v zvezi s čitalnicami: ljubljansko, šišensko, šentvidsko in bizaviško, požarno brambo, veteranskim društvom in c. kr. vojaško godbo veliko ljudsko veselico na **čast poroki Nj. ces. Visokosti prestolonaslednika Rudolfa z Nj. kralj. Svetlostjo princesinjo Štefanijo** (slavnostni govor, petje, godba, umetalni ogenj itd. so bili na mnogovrstnem programu). Dan pozneje se iz istega nagiba pokloni c. kr. dež. predsedniku čestitajoča odborova deputacija; dné 10. maja napravita pa „Sokol“ in „Čitalnica“ velikansko **serenado**. Štiri dni pozneje priredita isti društvi svojemu častnemu članu; oziroma predsedniku, **dr. Janezu vit. Bleiweisu, veliko serenado** povodom povišanja v plemeniti stan. Dné 27. junija pozdravi z mnogobrojnim drugim občinstvom tudi več „Sokolcev“ na postaji **slovanske romarje na poti v Rim**. Dné 10. julija udeleži se tudi deputacija „Sokolova“ slovesne sv. maše na čast slovanskima blagovestnikoma, **ss. Cirilu in**

Metodu, v stolni cerkvi. Istega dné se da društvo v celej skupini fotografirati na čitalniškem vrtu. Dné 15. avgusta pozdravi društvo **požarno brambo v Sisku**, ki praznuje blagoslovljenje svoje zastave in pošlje tja še posebnega zastopnika. Dné 9. novembra pošlje zahvalno pismo in brzozavni pozdrav **odseku za Mandelčev spominek v Karlovcu** povodom otvorjenja omenjenega spomenika. Dné 23. novembra 1881. l. nameravana **serenada dr. J. vit. Bleiweisu** odpade zaradi slavljenčeve bolezni, ki šest dni pozneje umre. **Njegovega nad vse sijajnega pogreba**, dné 1. decembra se „Sokol“ udeleži v polnem številu s krasnim vencem in zastavo. Dné 14. decembra poda se pet „Sokolcev“ v deputaciji k **pogrebu Avgusta Šenoe** v Zagreb. Hrvatje jih svečano in gostoljubno sprejmô; društvu dojde pri tej priliki zahvalno pismo. Redni občni zbor l. 1882. imenuje **starosto „Hrvatskega Sokola“**, **dr. Fona**, svojim častnim članom in mu pozneje v deputaciji izroči častno diplomo. Dné 17. marcija istega leta čestita „Sokol“ ravnatelju zagrebskega gledališča, **Adamu Mandroviću**, k njegovi petindvajsetletnici. Dné 18. junija 1882. l. poda se deputacija 5 „Sokolcev“ v **Prago k praznovanju dvajsetletnice praškega „Sokola“**. Čehi jih jako prijazno in gostoljubno sprejmô in jim izročè fotografiji slavnostnega odbora in predtelovadcev; pozneje je pa došlo društvenemu odboru zahvalno pismo na častni udeležbi. Dné 22. junija poda se deputacija 3 „Sokolcev“ z vencem k **pogrebu dekana Jurija Gabrijana v Vipavo**. Dné 15. avgusta istega leta udeleži se „Sokol“ v precej mnogobrojnem številu **Jurčičeve slavnosti na Muljavi ob Krki**. Dné 24. septembra gre pa posebna deputacija v **Trst k slovesnemu blagoslovljenju zastave tamošnjega „Slovenskega podpornega društva“**. Dva dni pozneje pozdravi in zabava „Sokol“ od ravno tam vračajoče se **hrvatske „Kolaše“** in **„Sokolaše“**. Novembra 1882. l. čestita „Sokol“ svojemu častnemu članu, **biskupu Strossmajerju**, povodom **zgradbe djakovske prestolnice**. Par tednov poprej čestita društvo kanoniku **A. Žuži k demantni maši**. Iz obeh krajev dobi v odgovor na čestitki laskavi zahvalni pismi. Dné 17. februarja 1883. l. udeleži se „Sokol“ **serenade na čast c. kr. dež. predsedniku** povodom povišanja v baronovski stan. Dné 25. februarja se poda deputacija z vencem in zastavo k pogrebu vodje štajerskih Slovencev, pokojnega **Štefana Kočvarja v Celji**. Cesarski dnovi l. 1883. so večini „Sokolcev“ še v živem spominu; veličastna je bila za Ljubljano in za celo Kranjsko doba od 11. do 17. julija omenjenega leta. Vsa društva, ž njimi seveda tudi „Sokol“, tekmovala so med sabo, kako bi sijajnejše pokazala svojo neomahljivo udanost habsburškej dinastiji, kako bi vredno in dostojno izražala svoje veliko veselje, da se jim je nudila prilika, pozdraviti svojega preljubljenega vladarja na domačih tleh. Slavnosti, s katerimi je Kranjska slovesno praznovala **šeststoletnico pripadanja k habsburški vladi**, so za deželo častne; one so sijajen dokaz patrijotičnega mišljenja

prebivalstva kranjskega, udeležencem ostanejo pa v prijetnem, živem in neizbrisljivem spominu. Pri vsem obširnem vspredu se je „Sokol“ na odličnem mestu neutrudljivo udeleževal in ob vseh prilikah, posebno pa z javno telovadbo pri ljudski veselici, dné 13. julija popoldne pod Turnom, odlikoval. Istega leta je zaradi izvanrednih slavnostij število društvnikov doseglo nekdanjo višino. V istih dneh priredilo je društvo v Čitalnici banket bratskim društvom: tržaškemu, savinjskemu in zagrebskemu. Slovesni sprejem, bakljada in serenada, poklonitev, ljudska veselica, koncert narodnih pevskih društev pri Koslerji, sijajna predstava in koncert v gledališči, več razstav, umetalni ogenj, razsvitljava mesta, komers, vložitev temeljnega kamna za Rudolfinum, itd. so posamezne točke bogatemu vspredu, pri katerih je imel „Sokol“ obilo prilike, posredne in neposredne, pripomoči, da se dobro obnesô in častno izvršé, h katerim je dejansko tudi obilo pripomogel. Dné 2. septembra praznovali so **600 letnico Postojinčani** in priredili dobrodelno besedo, pri kateri je bila navzočna „Sokolova“ deputacija. Istega dné praznovali so štajerski in ž njimi vsi drugi Slovenci v Ljutomeru sedemdesetletnico svojega veleučenega rojaka **dr. vit. Frana Miklošiča**. Svečanosti, katera se je izvrstno obnesla, udeležila se je tudi deputacija sokolskih pevcev, ki so napravili jako ugoden vtis. Povodom veselega dogodka v cesarski obitelji udeleži se deputacija „Sokolova“ zahvalnice v stolni cerkvi dné 10. septembra. Malo pozneje udeleži se deputacija 12 „Sokolcev“ z zastavo **pogreba sočlana A. Malavašiča na Vrhniki**. Dné 18. novembra 1883. l. se udeleži trojica „Sokolcev“ **slavnostnega otvorjenja češkega narodnega divadla v Pragi**, kjer jo bratski in gostoljubno, posebno od strani praškega „Sokola“, pozdravljajo in sprejemajo. Pogrebov **A. Zuže** († 18. januarja 1884), **dr. J. Zl. Pogacarja** († 25. jan. 1884), **Jovana Vesela-Koseskega** († 26. marcija 1884), **dr. J. Gogale** († 4. maja 1884) udeleži se „Sokol“ vseh primerno, deloma po deputacijah, deloma v mnogobrojnem številu, deloma tudi z vencem in zastavo. Posebno častna je pa „Sokolova“ udeležitev pri **pogrebu vit. Schneidovem** († 3. oktobra 1884). Istotako „Sokol“ ne pozabi na pogreb svojega častnega člana **dr. Tyrša** v Pragi, dné 9. novembra 1884. l. Dné 10. avgusta 1884 l. pozdravi „Sokol“ **Cirkničane**, ki priredé v svoji Čitalnici koncertno veselico na korist dr. Bleiweisovemu spomeniku. Dné 8. novembra 1884. l. čestita „Sokol“ biskupu Strossmajerju povodom **otvoritve galerije slik** v zagrebski akademiji znanostij in umetnostij. Dné 22. decembra 1884. l. pokloni se „Sokol“ v zvezi s Čitalnicama ljubljansko in šišensko, „Narodnim Domom“, „Dramatičnim društvom“ in „Glasbeno Matico“ novemu škofu, **dr. Jakobu Missiji**. Dné 4. februarja čestita „Sokol“ **biskupu Strossmajerju k sedemdesetletnici**. Dné 12. marcija 1885. l. se udeleži veliko „Sokolcev“ **Gregorčičevega banketa** v dvorani čitalniški. Dné 5. aprila se udeleži slavnosti v spomin **Metodove tisučletnice** v Šiški,

prihodnjega dne pa svečane sv. maše iz istega nagiba. Dne 14. avgusta 1885. l. odide več „Sokolcev“ z zabavnim, oziroma **gledališkim vlakom v Prago**; romanje na Višegrad mora odpasti. Dne 4. oktobra 1885. l. sodeluje „Sokol“ z marmornimi kipi pri Slavčevi **akademiji v gledališči na čast godu Nj. Veličanstva**. Dne 5. julija 1885. l. sodeluje „Sokol“ z javno telovadbo pri veselici, ki jo priredi šišenska čitalnica v **proslavo slovanskih blagovestnikov, ss. Cirila in Metoda**. Dne 8. septembra čestita „Sokol“ biskupu Strossmajerju k praznovanju **35letnice škofijstva**. Dne 8. junija 1886. l. udeleži se „Sokol“ v večjem številu z vencem in zastavo **Božidar Raičevega pogreba**. Mesec pozneje priredi pri šišenski veselici z velikanskim vspehom **javno telovadbo** na Koslerjevem vrtu. Dne 26. septembra napravi v zvezi s čitalniškimi pevci in dramatičnim društvom **akademijo v gledališči**. Po veselici se zberô društveniki v čitalnici, da se prijateljski poslové od izvrstnega **predtelovadca Benčana**, poklonivši mu primerno častno darilo. Več članov udeleži se vsled povabila pisateljskega podpornega društva **Jurčičevega večera** (skupna večerja, berilo o Jurčiči, večeru primerni govori in napitnice) v čitalniški restavraciji. Jednako je bilo prihodnjega leta s **Trubarjevim večerom**. Dne 15. januarja 1887. l. je „Sokol“ zastopan v Gorici pri **Erjavčevem pogrebu** po posebni deputaciji z vencem. Od 8. do 12. avgusta bivali so bratje Čehi (nad 500) na kranjskih tleh, povsod navdušeno nazdravljani in bratsko sprejemani. „Sokolu“ je bila marljiva skrb, potruditi se, da so se **češki slavnostni dnovi** za Slovence zelo častno izvršili. V dotičnem pomnoženem, iz zastopnikov vseh narodnih društev sestavljenem odseku bil je seveda tudi „Sokol“ zastopan. Po vseh potih in pri vseh prilikah (sprevod po mestu, banket, koncerti, ljudska veselica, Rožnik, Češki Vrh, Bled, Postojina) spremljali so Čehi kot prijazni tolmači tudi mnogobrojni „Sokolci“. Z jedno besedo: „Sokol“ tudi tu ni zaostajal pri nobeni priliki. Dne 15. avgusta lanskega leta so slavili idrijski rodoljubje in ž njimi mnogobrojni drugi Slovenci (Pisateljsko podporno društvo, Slavec, itd.) spomin svojega rojaka in blagodušnega podpornika, **škofa Antona Alojzija Wolfa**; „Sokol“ pozdravi slavitelje brzojavno iz Krškega. Istotako čestita brzojavno dne 21. avgusta koroškemu prvoboritelju in zlatomašniku **msgr. Andreju Einspielerju** v Svečah in **Davorinu Trstenjaku**, župniku starotrškememu, starosti slovenskih pisateljev dne 4. septembra osebno po posebnem zastopniku k njegovi sedemdesetletnici, ob jednem pisateljski petdesetletnici. Nameravani skupni izlet zagrebških in ljubljanskih „Sokolašev“ v Prago k praznovanju **petindvajsetletnice pražkega „Sokola“** mora odpasti. Kako je slavil „Sokol“ lani **dr. Tomanov spomin**, je bilo že omenjeno. Dne 20. julija 1887. l. umrl je v Trstu **Viktor Doleneč**. Pogreba zaradi kužne bolezni ni bilo, pač pa se „Sokol“ udeleži po deputaciji z vencem poznejšega sestanka na njegovem grobu. Dne 18. novembra spremi tudi „Sokol“

pokojnega Fr. Levstika polnoštevilno z vencem in zastavo k večnemu počitku. Dne 18. januarja t. l. je „Sokol“ pri **Einspielerjevem pogrebu** v Celovci navzočen po deputaciji z vencem. Dne 16. februvarja letošnjega leta čestita biskupu **Strossmajerju zlatomašniku**, dne 19. marcija se pa udeleži osebno po posebni deputaciji treh društvenikov slavnostij, ki so se tem povodom vršile v Djakovem. Sijajno so bili Slovenci sprejeti pri tej priliki v Djakovem, niso se mogli dosti načuditi veliki prijaznosti, gostoljubnosti in naklonjenosti biskupovi. Velikonočna nedelja, dan 1. aprila, veljala je odličnemu prvaku, **dr. Valentinu Zarniku**. Njegovega sijajnega pogreba se je v nebrojnej množici od blizo in daleč udeležil „Sokol“ polnoštevilno z vencem in zastavo. Dne 17. marcija se je udeležila deputacija „Sokola“ **banketa na čast biskupu Strossmajerju** (slavnostni govor in več družih slavnosti primernih govorov, združenih z napitnicami), prirejenega po pisateljskem podpornem društvu pri Maliči. Kako je slavil Sokol **dr. Zarnika, dr. Bleiweisa, dr. Tomana** in **M. Vilharja** v zadnjem času, o tem je bilo že govorjenje. Dne 1. julija 1888. l. priredil je „Sokol“ v zvezi s čitalniškimi pevci na Rožniku peto sv. mašo povodom bližajočega se imendana slovanskih blagovestnikov **ss. Cirila in Metoda**. Dne 25. julija 1888. l. udeležila se je deputacija „Sokolcev“ z vencem in zastavo pogreba pokojnega deželnega glavarja, **grofa Gustava Thurna v Radovljici**. Dne 5.—7. avgusta se je udeležil „Sokol“ po posebni deputaciji slovesne **petindvajsetletnice plzenskega „Sokola“**, povsod prijazno in navdušeno sprejet.

Kadar je bilo treba podpirati po elementarnih nezgodah prizadete domačine, nabirati zanje prostovoljne doneske, prirejati njim na korist dobrodelne predstave, veselice, koncerte, besede itd., da se jim beda za silo olajša, vselej nahajamo **društvo kot dobrotnika** v prvih vrstah. Istotako je volil „Sokol“ večje ali manjše svote za koristna slovstvena podjetja, za hvaležne spomine v slovstvu in politiki zaslužnim možem itd. Naj nam sledeči podatki spričujejo, da „Sokol“ v tej zadevi nikdar ni imel rok zaprtih.

Dne 17. aprila 1865. l. je sodeloval „Južni Sokol“ na Velikonočni ponedeljek pri dobrodelni besedi, katero je priredila „Čitalnica“ **na korist ponesrečenim Notranjcem**. Nastopil je večkrat, konečno pa v skupini s 55 društveniki. Bila je to jedna največjih besed, ki je donesla svojemu namenu nad 600 goldinarjev. Ko je napravil „Sokol“ 19. avgusta istega leta vsled povabila izlet v „Novo Mesto“ k praznovanju tamošnje petstoletnice, sodeloval je tam pri dobrodelni veselici **na korist novomeškim revežem** z javno telovadbo. Dne 2. aprila 1866. l. priredi društvo v zvezi s „Čitalnico“ dobrodelno besedo **na korist ubožožanim Dolenjcem**. Pri besedi, katera se je izvrstno obnesla in vrgla nad 400 gld. čistega dohodka, sodeloval je „Sokol“ z več točkami v skupinah po 16 mož. Ista beseda se je morala dne

15. aprila ponavljati. Pri zabavnem večeru, ki se je vršil šest dni pozneje, nabiralo se je za spominek prvemu českemu starosti, **pokojnemu Fügnerju**; nabrala se je v ta namen zdatna svota. Velikansk je bil moralični in gmotni vspeh pri besedi **na korist vojaškim ranjencem**, dné 15. julija 1866. l., na čitalniškem vrtu; udeležilo se je te besede nad 700 oseb. Od prvih početkov je „Južni Sokol“ **ustanovni član „Matici Slovenski“**, prvemu literarnemu zavodu slovenskemu. V jesenskih večerih istega leta, ki so se vršili večinoma pri Virantu, **nabiralo se je marljivo za jugoslovansko vseučilišče**. Dné 3. aprila 1869. l. priredi „Sokol“ pri „Slonu“ dobrodelno veselico z loterijo **na korist Vodnikovemu spomeniku**. Večjo dobrodelno besedo nameravala so národna društva tekom poletja l. 1870.; stavile so se jej pa prehude zapreke in motile bi jo bile tudi predstave Arabcev, ki so takrat ravno bivali tu. Dné 27. oktobra 1870. l. vršila se je ob mnogobrojni udeležitvi v Tavčarjevi gostilni **beseda na korist postojinskim pogorelcem** in vrgla nad 100 gl. čistega denarja. Dné 15. aprila prihodnjega leta napravila sta „Čitalnica“ in „Sokol“ ravno tam dobrodelno besedo s petjem in godbo **na korist razdrškim pogorelcem**. Dné 26. avgusta istega leta vidimo „Čitalnico“, „Dramatično društvo“ in „Sokola“ združene v namenu, da **pomagajo vižmarskim hudo prizadetim pogorelcem**. Beseda, ki se je izvršila omenjenega dné njim na korist na čitalniškem vrtu, imela je nad 400 gl. čistih dohodkov. Tri tedne pozneje izvrši se v gledališči dobrodelna beseda z istim namenom, pri kateri sodelujeta „Sokol“ in „Dramatično društvo“. Dné 27. aprila 1872. l. priredé zopet „Čitalnica“, „Dramatično društvo“ in „Sokol“ dobrodelno besedo **na korist dolenskim in notranjskim siromakom** v gledališči, pri kateri se posebno odlikujejo društveni predtelovadci. Zaradi izvrstnega vspeha se mora ista beseda ponavljati. Gmotni vspeh je pa znašal 134 gl. 40 kr. Dné 17. decembra 1872. l. priredi društvo javen večer proti vstopnini **na korist „Narodni šoli“** v čitalniški restavraciji, zanimljiv zaradi izvrstnih kupletov J. Nollijevih in dovtipnega govora dr. V. Zarnikovega; čisti dohodki so znašali 124 gl. Dné 6. junija 1874. l. napravi „Sokol“ v čitalničnem salonu koncert z godbo, petjem in loterijo **na korist dramatičnega društva zakladi** s čistimi dohodki 90 gl. Dné 2. oktobra izvrši se dobrodelna veselica z loterijo **na korist bosniškim in hercegovskim trpinom**, ki prenese svojemu blagemu namenu 152 gl. 51 kr. čistega denarja. V znak hvaležnosti, da neutrudljivo skrbi za izborno petje pri društvenih javnih in tihih večerih, priredi „Sokol“ čitalniškemu pevovodji **Stoocklu na korist** dné 6. januarja 1876. l. koncert. Dné 1. maja 1877. l. priredi „Sokol“ v Čitalnici zabaven večer z loterijo **na korist viškim pogorelcem**. Čisti dohodek 150 gl. razdeli se med najst posestnikov in štiri posle. Dné 22. decembra je bil v Čitalnici zabavni večer z loterijo **na korist novi piramidi**, ki si jo hoče društvo omisliti. Dné 28. julija

1878. l. napravijo národna društva ljubljanska besedo v podporo po odhodu rezervnikov v Bosno in Hercegovino **zapuščenim sirotam**. Dné 14. septembra 1879. l. bila je na Koslerjevem vrtu **velika beseda na korist okoliškim pogorelcem**, ki je dobila zbog mnogovrstnega programa in mnogobrojnega, raznovrstnega občinstva značaj ljudske veselice. Dan 7. marcija 1880. l. bil je z dobrotvorno akademijo v gledališči namenjen **ponesrečenim Istranom in Dolenjcem**. „Sokol“ je pri tej priliki izvrševal točke na skakalni mizi in na drogu. Ponesrečencem je došla svota 226 gld. Dné 1. avgusta istega leta priredi društvo v zvezi s „Čitalnico“ dobrodelno besedo **na korist po toči poškodovanim Dolenjcem** na čitalniškem vrtu. Besede s petjem, godbo in telovadbo se je zaradi posebno ugodnega vremena udeležilo jako veliko občinstva; nesla je pa čistih 300 gld. Dné 23. januarja 1881. l. priredé „Čitalnica“, „Dramatično društvo“ in „Sokol“ v gledališči veliko dobrodelno besedo **na korist po potresu prizadetim Zagrebčanom**; „Sokol“ sodeluje z marmornimi kipi. Beseda vrže nad 200 gld. čistega dohodka. Sodelujočim društvom dojdejo na njih blagotvoriteljstvu iz Zagreba zahvalna pisma. V odgovor na dotični poziv pošlje „Sokol“ bratskemu društvu v Slanem na Češkem dné 10. aprila primerno svoto **v podporo za zgradbo novega sokolišča**. Dné 2. julija 1882. l. sodeluje „Sokol“ z arabskimi piramidami pri besedi z bazarjem **na korist „Narodnemu Domu“**. Istega leta pristopi „Sokol“ **omenjenemu društvu kot deležnik** in izplača štiri deleže v znesku 400 gld. Vsled sklepa občnega zbora istega leta daruje „Sokol“ 25 gld. **za Bleiweisov spominek**. Taisti občni zbor sklene tudi, da se ima društvo redno vsako leto naročati na **10 iztisov „Mira“** v ta namen, da se naročene številke po uredništvu primerno razdelé med priprosto ljudstvo po Koroškem. Od 1. julija do 10. avgusta 1884. l. vrši se v „Čitalnici“ kegljanje z dobitki **na korist zakladi za društveno petindvajsetletnico**. Nakegljanih je bilo 2300 serij, ki so prinesle omenjenemu namenu 130 gld. čistega dohodka. Dné 9. novembra 1884. l. pošlje „Sokol“ v Prago 15 gld. **za spominek bivšemu častnemu članu, pokojnemu dr. Tyršu**. Dné 13. maja 1885. l. sodelujejo društveni predtelovadci z velikim vspehom pri besedi, ki jo priredi čitalniški pevski zbor **na korist pevski blagajnici**. Dné 2. junija istega leta pošlje društvo 20 gld., ki jih je vsled poziva nabralo **na korist ustanovi loške požarne brambe**. Dné 4. oktobra 1885. l. sodeluje „Sokol“ pri akademiji, katero priredi „Slavec“ v gledališči na čast godu Nj. Veličanstva in **v korist zakladi za društveno zastavo**. V istem času pristopi društvo kot **redni podpornik „Sloveniji“**, dunajskemu akademičnemu društvu. V prihodnjem letu voli društvo iz svoje blagajnice svoto 50 gld. **na korist zakladi za zgradbo spomenika grofu Radeckemu**, častnemu meščanu in velikemu dobrotniku mesta ljubljanskega. Istotako pošlje svoto 24 gld. 57 kr. dotičnemu odbornu v Trst za napravo **spomenika**

pokojnemu rodoljubu Ivanu Dolinarju. Dne 26. septembra 1886. l. priredi društvo v zvezi s čitalniškimi pevci **dobrodelno akademijo v gledališči v lastno korist.** V lanskem rednem velikem zboru, dne 6. januarja, voli „Sokol“ 25 gld. **za Raičev spominek** in pristopi **društvu ss. Cirila in Metoda kot pokrovitelj** s 100 gld. Posebna točka mnogovrstnemu programu lanskega jugoslovanskega telovadnega shoda, dne 15. avgusta v Krškem, bila je dobrodelna beseda **na korist po toči poškodovanim Dolenjcem** krškega in novomeškega političnega okraja s čistim dohodkom v znesku 130 gld. Društvu je tudi briga za dobrodelne in humanitarne zavode. Dalj časa se je v društvu pretresavalo **vprašanje osnove lastne požarne brambe**, zaradi obilih zadržkov se je pa stvar konečno razbila. Društvo je ponudilo v resnih časih l. 1866 **svoje člane za črno vojsko.** „Sokol“ je od l. 1881. **pravi ud „Društva rudečega križa“** z letnim doneskom 10 gld. in se zavezo, društvu za slučaj vojske z vsemi svojimi silami pomagati pri oskrbovanji ranjencev. Konečno bodi še omenjeno, da je „Sokol“ podpiral v posebnih slučajih, kadar je res potreba nanesla, iz svojih sredstev posamezne društvenike ali pa osebe iz prijateljskih, nedruštvenih krogov, zavode, podjetja, doma in drugod, kolikor in kadar se je skladalo z društvenimi nameni in sredstvi. „Sokolova“ roka ni bila nikdar neradodarna in dajala je po lastnih močeh.

Glavna podpora vsacemu društvu so marljivi in vstrajni **društveniki.** Tu ne bomo delali razločka med „Južnim Sokolom“ in „Sokolom“. Društvi imata tako ali tako isto osnovo, isti namen, katerega sta se trudili, oziroma se še trudita dosežati po istej poti, s podobnimi sredstvi. Gledé na število društvenikov deliti nam je „Sokolovo“ petindvajsetletno dobo v tri oddelke: I. sijajni sega od ll. 1863—1871; II. mlačni od ll. 1872—1880; III. živahni od ll. 1881—1888. Jako naravno je, da je bilo število „Sokolcev“ v prvih letih splošnega navdušenja, ko je imelo društvo člane tudi zunaj Ljubljane, veliko večje, kakor v poznejših letih. Veselo znamenje za društvo je pa zopet na drugi strani, da je število „Sokolcev“ v zadnji tretjini zopet naraščalo, in želeti bi bilo le, da se to godi dosledno vsako leto ter da bi „Sokol“ doživel že skoro nekdanje vesele dneve v tem pogledu. Vprašanja, kdo da bodi društvenik, kakošne pravice uživaj, dalje: ima li biti kak razloček v pravicah in dolžnostih med izvršujočimi in navadnimi člani, vsa ta vprašanja bila so svoje dni predmet obširnejšim razpravam občnih zborov. Konečno je obveljalo načelo, da tu ni delati nobenega razločka. Po imenu se ločijo društveniki v častne, podporne in izvršujoče. Naslednja tabela nam kaže razmerje udov do konca laanskega leta, v kateri velja število pri vsakem letu za 31. december dotičnega leta.

Leto	Število udov			Leto	Število udov			Leto	Število udov		
	častnih	podpornih	sploh		častnih	podpornih	sploh		častnih	podpornih	sploh
1864	—	174	174	1872	8	174	182	1880	9	155	164
1865	2	198	200	1873	8	135	143	1881	8	198	206
1866	8	187	195	1874	8	102	110	1882	9	201	210
1867	8	194	202	1875	8	101	108	1883	9	201	210
1868	8	157	165	1876	8	102	110	1884	9	214	223
1869	8	195	203	1877	8	114	122	1885	8	205	213
1870	8	244	252	1878	9	114	123	1886	8	217	225
1871	8	266	274	1879	9	121	130	1887	8	193	201

Povprek tedaj je imel „Sokol“ na leto 169 članov, in sicer po 8 častnih in 161 podpornih, oziroma izvršujočih. Častni člani društveni so: od l. 1865.: **dr. Ipavie Gustav** in **Trstenjak Davorin**; od l. 1866.: **dr. Črny Tomaž**, **dr. Krešić Mijo**, **pl. Kukuljević-Sakcinski Ivan**, **dr. Strossmayer Josip Jurij**, **dr. Šuhaj Mirko** in **dr. Tyrš Miroslav** († 1885); od l. 1878.: **dr. J. vitez Bleiweis** († 1881); od l. 1882.: **dr. Fon Josip**.

Društvene koristi čuva v prvi vrsti **občni zbor**, to je skupina društvenikov samih, vsaj po jedenkrat v letu po odboru sklicana v ta namen, da izreče svoje mnenje, svojo sodbo o delovanju društvenem, o katerem jej odbor poroča. Odbor in v posebnih slučajih (ako se jih oglasi vsaj deset, ki to pismeno nasvetujejo, dodavši uzroke) tudi društveniki prouzročè lahko, da se skliče izvanredni občni zbor.

„Sokol“, oziroma „Južni Sokol“ je imel **25 rednih občnih zborov**. I. občni zbor bil je 1. oktobra 1863. l.; udeležilo se ga je 70 društvenikov. Veliko živahnejši je bil II. občni zbor dné 29. decembra 1864. l., pri katerem je bilo 98 „Sokolcev“. K III. občnemu zboru, dné 29. decembra 1865. l., zbralo se je 82 društvenikov. Posebno mnogobrojen (100 udeležencev) je bil IV. občni zbor, dné 29. decembra 1866. l. Prihodnje leto je bilo brez občnega zbora, ker je „Južni Sokol“ julija meseca prenehal in ker se je „Sokol“ še le marca 1868. l. ustanovil. V. občni zbor je bil 27. aprila 1868. l.; udeležilo se ga je 70 društvenikov. Dné 2. januarja 1869. l. je „Sokol“ v šestič redno zboroval. VII. občni zbor je bil sklican na 26. dan decembra 1869. l.; bil je manj živahen, ker se ga je udeležilo le 40 društvenikov. Na VIII. občnem zboru, dné 29. decembra 1870. l., je bilo zbranih 45 „Sokolcev“; na IX., dné 7. januarja 1872. l., le 36. K X. občnemu zboru so se zbrali društveniki dné 29. decembra 1872. l., k XI. pa 6. januarja 1874. l. Dné 17. januarja 1875. l. je bil XII., dné 5. decembra 1875. l. XIII. redni občni zbor. Sledeči, XIV., občni zbor vršil se je 6. januarja 1877. l., XV. pa 26. januarja 1878. l. Leto 1879. prineslo je dva občna zbora,

namreč XVI. in XVII., ki sta bila 19. januarja, oziroma 21. decembra. K XVIII. občnemu zboru zbrali so se „Sokolci“ dné 9. januarja 1881. l., k XIX. dné 6. januarja 1882. l., k XX. istega dné v l. 1883. XXI. občni zbor se je vršil dné 4. januarja 1884. l., XXII. 6. januarja 1885. l., XXIII. istega dné v l. 1886., XXIV. 6. januarja 1887. l. Zadnji, XXV., redni občni zbor je imelo društvo letos 10. januarja. — Imeli so vsi običajni red z nagovorom staroste, poročilom tajnikovim in blagajnikovim, volitvijo staroste in odbora, volitvijo računskih presojevalcev in posameznimi nasveti, oziroma predlogi. Vršili so se pa ali v društveni telovadnici, dokler jo je imel „Sokol“ le zase v najemu, pozneje pa v čitalniških prostorih (preddvorana ali salon). Razun tega se je vršilo tudi še **17 izvanrednih občnih zborov** ob posebnih prilikah. I. zbor te vrste bil je 15. marcija 1864. l., sklican zaradi nujnega posvetovanja o društveni obleki. Istemu namenu je bil posvečen II. zbor, dné 16. februvarja 1868. l., ob osnavljanji „Sokola“; udeležilo se ga je 70 Sokolcev. Na III. zboru, dné 8. maja 1868. l., sestavil se je zabavni red za isto leto; na IV., dné 22. avgusta 1868. l., izrekli so društveniki (45) odboru zaupnico. Izvršila se je nadomestna volitev vsled odpovedi dveh že izvoljenih odbornikov. Dalje se je zbor v načelu zjedini, da se „Sokol“ po moči udeleži vseh taborov. V. zborovanje, s 53 udeleženci, je imelo društvo dné 16. aprila, VI. dné 22. julija 1871. l.; prvo zaradi nadomestne volitve, drugo zaradi telovadnega reda. VII. izvanredni zbor (zaradi nadomestne volitve), vršil se je 30. januarja 1876. l. V VIII. zboru, dné 24. oktobra 1878. l., odbralo si je društvo dr. J. vit. Bleiweisa za častnega člana. V IX., dné 27. decembra 1879. l., bilo je treba nadomestne volitve, istotako v novič v X., dné 22. januarja 1880. l. Na XI. zboru si je moral „Sokol“ dné 18. maja 1882. l. odbrati novega starosto; na XII. in XIII., dné 1. aprila in 16. avgusta 1883. l., so se vršile nadomestne volitve. XIV. zbor, dné 24. avgusta 1883. l., je bil sklican zaradi volitve novega staroste, XV., z 42 udeleženci, zaradi posvetovanja in sklepanja o „Igrišči“, dné 29. maja 1886. l., XVI. zaradi volitve staroste in podstaroste, dné 15. januarja 1888. l., XVII., zaradi volitve staroste, dné 5. marcija 1888. l. Število izvanrednih občnih zborov je bilo tedaj precej visoko; nobeno národno društvo jih ni imelo toliko.

Zborovanja, brez ozira na to, so li redna ali izvanredna, razvrsté se, kakor nam kaže sledeča tabela, tako le:

Vrsta	Redno ali izvanredno zborovanje	Datum	Leto	Kavzočnih	Vrsta	Redno ali izvanredno zborovanje	Datum	Leto	Kavzočnih
I.	redno	1. okt.	1863	70	XXII.	redno	26. jan.	1878	30
II.	izvanredno	15. marcij	1864	60	XXIII.	izvanredno	24. okt.	1878	?
III.	redno	29. dec.	1864	98	XXIV.	redno	19. jan.	1879	?

IV.	redno	29. dec.	1865	82	XXV.	redno	21. dec.	1879	?
V.	redno	29. dec.	1866	100	XXVI.	izvanredno	27. dec.	1879	?
VI.	izvanredno	16. febr.	1868	70	XXVII.	izvanredno	22. jan.	1880	?
VII.	redno	27. april	1868	70	XXVIII.	redno	9. jan.	1881	?
VIII.	izvanredno	8. maj	1868	40	XXIX.	redno	6. jan.	1882	?
IX.	izvanredno	22. avg.	1868	45	XXX.	izvanredno	18. maj	1882	82
X.	redno	2. jan.	1869	30	XXXI.	redno	6. jan.	1883	?
XI.	redno	26. dec.	1869	40	XXXII.	izvanredno	1. april	1883	?
XII.	redno	29. dec.	1870	45	XXXIII.	izvanredno	16. avg.	1883	?
XIII.	izvanredno	16. april	1871	53	XXXIV.	izvanredno	24. avg.	1883	?
XIV.	izvanredno	22. julij	1871	?	XXXV.	redno	4. jan.	1884	72
XV.	redno	7. jan.	1872	36	XXXVI.	redno	6. jan.	1885	?
XVI.	redno	29. dec.	1872	?	XXXVII.	redno	6. jan.	1886	?
XVII.	redno	6. jan.	1874	?	XXXVIII.	izvanredno	29. maj	1886	42
XVIII.	redno	17. jan.	1875	?	XXXIX.	redno	6. jan.	1887	?
XIX.	redno	5. dec.	1875	?	XL.	redno	10. jan.	1888	?
XX.	izvanredno	30. jan.	1876	?	XLI.	izvanredno	15. jan.	1888	?
XXI.	redno	6. jan.	1877	?	XLII.	izvanredno	5. marcij	1888	?

Največ, 18, zborov bilo je tedaj meseca januarja, 9 v decembru, po 3 v aprilu, maju in avgustu, po 2 v marciji in oktobru, po 1 v februarju in juliji; nobeden v juniji, septembru in novembru.

Jedna glavnih točk dnevnim redom občnih zborov je volitev novega **odbora**. Odbor, ki ga voli občni zbor za leto dnij, imel je s starostno vred v prvih letih „Južnega Sokola“ po 5, pozneje po 7 članov, pod „Sokolom“ ima jih vedno po 9.

Kteri gospodje so bili doslej odborniki društveni in koliko časa vsakdo? V odboru je bilo doslej **66 različnih odbornikov** z zelo različno odborniško dobo. Tu sledi alfabetični zaznamek vseh odbornikov z dobo v oklepkih. 1. **Armič M.** (1873—87); 2. **Bedenek J.** (1885); 3. **dr. vitez Bleiweis K.** (1868—1872); 4. **Branke R.** (1878); 5. **Brunet Fr.** (1887); 6. **dr. Costa E. H.** (1863—67); 7. **Cvajar K.** (1868); 8. **Černy I. L.** (1870); 9. **Debevec J.** (1868—70); 10. **Dečman A.** (1888); 11. **Dolenec O.** (1878); 12. **Drahsler P.** (1863—69, 1876—77); 13. **Drenik Fr.** (1868, 1870—75, 1877—79); 14. **Duffè I.** (1883); 15. **Fink V.** (1886); 16. **Geba J.** (1880—85); 17. **Grasselli P.** (1866—70); 18. **Günther J.** (1878—81); 19. **Haderlap F.** (1874); 20. **Hribar I.** (1879, 1888); 21. **Hubmajer M.** (1878); 22. **Jak A.** (1875); 23. **Jeločnik A.** (1872—80, 1886); 24. **Jentl A.** (1865—69); 25. **Jentl B.** (1863—64); 26. **Juvančič I.** (1873—79); 27. **Kadilnik Fr.** (1869, 1876—77); 28. **Kajzel P.** (1870, 1875); 29. **Kališnik I.** (1879—83, 1886—88); 30. **Kersnik F.** (1887—88); 31. **Knific R.** (1885); 32. **Kobler A.** (1868, 1870); 33. **Koch Fr.** (1876—77); 34. **Kreč M.** (1869, 1880—82); 35. **Kuhar Fr.** (1884—85); 36. **Legat Al.** (1880—83); 37. **Levstik Fr.** (1868); 38. **Macàk I.** (1866—67); 39. **Magolič S.** (1884—86); 40.

Mayer V. (1883, 1886); 41. Medved J. (1888); 42. Mejač I. (1887—88); 43. Mulaček Fr. (1878—88); 44. dr. Munda Fr. (1871—72); 45. Murnik I. (1868—71); 46. Nolli J. (1870—75); 47. Nolli S. (1870—73, 1876—88); 48. Paternoster J. (1884—86); 49. Pečnik Fr. (1884—85); 50. Pour L. (1868); 51. Ravnihar Fr. (1863—81); 52. dr. Samec M. (1871); 53. Schweiger A. (1885—86); 54. Skalè P. (1886—88); 55. Steinmetz Al. (1874—75, 1878); 56. dr. Tavčar I. (1882—83); 57. Tisen I. (1869—71); 58. Turk H. (1874, 1879); 59. Valentinčič I. (1883—87); 60. Vičič I. (1872—73); 61. dr. Vošnjak J. (1876); 62. Vrtnik A. (1869); 63. Woelfling L. (1882); 64. dr. Zarnik V. (1872—73); 65. dr. Zupanec J. (1863 do 67); 66. Železnikar I. (1873—74). Dvajset odbornikov bilo je tedaj v odboru po jedno samo leto, 18 po dve leti, 7 po tri leta, 4 po štiri, 6 po pet let, 2 po šest, 1 sedem, 1 osem, 1 devet, 2 po deset, 1 najst, 1 (M. Armič) petnajst, 1 (S. Nolli) šestnajst, 1 (Fr. Ravnihar) osemnajst let.

Odboru na čelu je starosta, katerega v njegovih opravilih podpira njegov namestnik; oba voli občni zbor, odbor pa izmed sebe še tajnika in blagajnika, po potrebi tudi njim namestnike in morebiti še druge društvene upravitelje.

Ako ne jemljemo v poštev provizoričnih odborov, ki sta imela le nalogi, prirediti vse potrebne priprave, da se društvi osnujeta in kot taki v javnost stopita z vsemi postavnimi pravicami in dolžnostimi, je imelo društvo za staroste sledečih 11 gospodov: 1. dr. E. H. Costo (1863—1867); 2. J. Debevca (1868—70); 3. I. Murnika (1871); 4. dr. V. Zarnika (1872—73); 5. J. Nollija (1873—75); 6. dr. J. Vošnjaka (1876); 7. Fr. Drenika (1877—79); 8. Fr. Ravniharja (1880—82); 9. dr. I. Tavčarja (1882—83); 10. I. Valentinčiča (1883—87) in 11. I. Hribarja (1888).

Podstaroste so bili društvu tile gospodje: 1. dr. J. Zupanec (1863—67); 2. P. Grasselli (1868—70); 3. dr. M. Samec (1871); 4. J. Nolli (1871—73); 5. Fr. Drenik (1873—75); 6. Fr. Kadilnik (1876); 7. S. Nolli (1877—78, 1880—88); 8. I. Juvančič (1879).

Tajniki „Sokola“ so bili sledeči gospodje: 1. Fr. Ravnihar (1863 do 67); 2. dr. K. vitez Bleiweis (1868—72); 3. I. Železnikar (1873); 4. A. Jeločnik (1874—77, 1880); 5. M. Armič (1878—79, 1884 in 1886); 6. Vek. Legat (1881—83); 7. J. Bedenek (1885); 8. V. Mayer (1886) in 9. F. Kersnik (1887—88).

Najstanovitnejši so bili blagajniki; bilo jih je le šest, in sicer: 1. B. Jentl (1863—64); 2. A. Jentl (1865); 3. P. Grasselli (1866—67); 4. Fr. Ravnihar (1868—79); 5. J. Geba (1880—85); 6. P. Skalè (1886 do 88).

Nadzorstvo orodij v telovadnici in sokolišča sploh imeli so izročeno razun telovadnih učiteljev in predtelovadcev sploh v različnih

dobah posebno še: gg. P. Drahsler, Št. Mandič, V. Coloretto, I. Tisen, J. Omahna, Fr. Drenik, Al. Steinmetz, F. Haderlap, I. Juvančič, O. Dolenc, Fr. Mulaček, A. Schweiger in V. Fink.

Odboru pripadajo vse pravice, opravila in dolžnosti, katere niso izrecno prepuščene občnemu zboru. Kar se mu zdi v njegovem področju za društvo potrebno in koristno, vkrepa in rešuje po navadi v **rednih sejah**, katere sklicuje starosta in ob njegovi nenavzočnosti podstarosta. V posebnih slučajih (vsakoletne maškarade, izvanredne slavnosti: kot n. pr. šeststoletnica iz l. 1883., društvena petindvajsetletnica, itd.) sestavi se iz skupine društvnikov pomnoženi odbor, oziroma odsek, da vse potrebno opravilo primerno in točno izvršuje. Do konca leta 1887. je imel odbor (prvotni ali pa pomnoženi) vsega skupaj **313 sej**. Kakor pri vsakem društvu, bilo je tudi pri „Sokolu“ veliko več sej v tečaji zimskem (zabave in veselice, pred vsemi maškarade, priprave za občne zборе, ki so bili z jedno samo izjemo vsi v zimskem tečaji), kakor v poletnem.

Društvi „Južni Sokol“ in „Sokol“ si število odborovih sej tako delita, da jih ima prvo 44, drugo pa do 31. decembra 1887. l. 269. — Razvrstitev sej po posameznih letih kaže nam pa sledeča tabela:

Leto	Število sej		Leto	Število sej		Leto	Število sej		Leto	Število sej		Leto	Število sej	
	zimskih	poletnih		zimskih	poletnih		zimskih	poletnih		zimskih	poletnih		zimskih	poletnih
1863	5	—	1868	12	7	1873	5	5	1878	8	5	1883	15	18
1864	7	4	1869	5	4	1874	3	2	1879	7	6	1884	7	5
1865	8	2	1870	6	4	1875	3	3	1880	10	7	1885	9	5
1866	8	4	1871	9	6	1876	4	2	1881	9	9	1886	10	5
1867	4	2	1872	7	6	1877	3	5	1882	11	6	1887	9	7

Vsega skupaj je bilo tedaj 184 zimskih in 129 poletnih sej. Iz te tabele je razvidno, da le izjemoma prevladuje število poletnih sej nad številom zimskih. Leta 1868. se je zgodilo to zategadelj, ker v predpustnem času društva sploh ni bilo; l. 1883. pa zategadelj, ker se je slovesno praznovanje šeststoletnice, ki je zahtevalo obilo sej in marljivih posvetovanj, vršilo v poletnem času. Kakor občni zbori, vršile so se tudi odborove seje in posvetovanja v prvi večji polovici društvenega obstanda v društveni telovadnici, v drugi manjši polovici pa v čitalniških prostorih. Predmet razpravam bil je zelo raznovrsten. Največ sej je bilo namenjenih maškaradi. Posebno marljiv je bil odbor glede tega vprašanja v zadnjih letih. Bil je v vedni dotiki s pomnoženim odsekom, ker mu je bilo do tega, da zatre splošno mlačnost iz druge tretjine društvene dobe in da ohrani maškaradi prvenstvo med predpustnimi zabavami. Močen oddelek v zgodovini odborovih ob-

ravnjav zavzimajo posvetovanja o društvenih izletih in ž njimi združena vprašanja. Na tretje mesto bi stavili skrb za sestavo vspešnih zabavnih večerom, javnim, tudi nedruštvenikom pristopnim, in pa tihim, oziroma društvenim. Mimo omenjenih vprašanj, ali prav za prav v zvezi ž njimi, treba je bilo odboru zmirom premišljevati, kako se-li vse zabave in razveseljevanja skladajo z društvenimi financami. To važno vprašanje, samo na sebi že zelo resno, delalo je odboru dostikrat obilo preglavice, posebno pri oddaljenih izletih, ki so bili za blagajnico društveno zelo občutljivi. Skoro v vsakem takem položaji pomagala sta si odbor in društvo z nabiranjem prostovoljnih doneskov v pokritje izvanrednih stroškov. Računala sta dobro, nikoli se nista zmotila nad znano slovensko požrtvovalnostjo. Živahno je bilo odborovo uradno občevanje z drugimi narodnimi društvi slovenskimi, z bratskimi in sicer zabavnimi društvi slovanskimi. Precej opravila prizadevala so odboru društveniška in udninska vprašanja; žal, celo disciplinarno je bilo treba postopati v par slučajih. Jako krepko se je potezal odbor za društvene pravice in za društveno čast na zunaj, katero je moral parkrat braniti proti nasprotnikom; branil jo je vspešno.

Odbor izda vsako leto poročilo o društvenem delovanji in gibanji. V letnem poročilu nahaja se imenik odbora in društvenikov, tajnikovo in blagajnikovo poročilo. O odboru in društvenikih smo že obširnejše govorili; ravno tako podrobnejše že o tem, o čemur poroča tajnik v letnih občnih zborih. Govoriti nam je sedaj natančnejše o **blagajniških zadevah**. Brez dvoma najvažnejše gospodarsko vprašanje vsacega društva je denarno vprašanje. Umen gospodar bo vedno skrbno primerjal dohodke z izdatki, predno se loti kacega večjega podjetja. Tak gospodar mora biti tudi odbor vsacega društva, ki je konečno tudi denarno podjetje. Kako je bilo pri „Sokolu“ z **dohodki** in **stroški** vsacega leta?

Leto	Dohodki		Stroški		Prebitok ali primanjkljaj		Leto	Dohodki		Stroški		Prebitok ali primanjkljaj	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.		gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
1864	1600	26	1591	58	+	8 68	1876	1212	59	1180	02	+	32 57
1865	1113	55	1120	88	-	7 33	1877	1413	51	1437	78	-	24 27
1866	1096	42	1041	58	+	54 84	1878	1382	69	1352	72	+	29 97
1867	878	96	823	14	+	55 82	1879	1383	07½	1392	93	-	9 85½
1868	882	03	940	75	-	58 72	1880	1734	46	1580	96	+	153 50
1869	1470	12	1457	68	+	12 44	1881	1814	70	1868	80	-	54 10
1870	1164	43	959	62	+	204 81	1882	1787	73	1830	18	-	42 45
1871	1566	05	1786	30	-	220 25	1883	2117	70	2213	42	-	95 72
1872	2579	33	2385	87	+	193 46	1884	2326	14	2122	90	+	203 24
1873	2363	86	2600	02	-	236 16	1885	1712	55	1496	69	+	215 86
1874	1410	99	1402	84	+	8 15	1886	2078	72	1352	52	+	7 6 20
1875	1512	53½	1518	32	-	5 78½	1887	1431	46	1358	83	+	72 63

Ako tedaj primerjamo tekoče dohodke vsacega leta s tekočimi stroški dotičnega leta, bilo je štirinajst let aktivnih, deset pa pasivnih. Skupni dohodki znašajo **38.033 gld. 86 kr.**, skupni stroški pa **36.816 gld. 33 kr.**, to je za **1217 gld. 53 kr.** manj. „Sokol“ je tedaj aktivno društvo. Njegovo premoženje je naloženo pri obrtnem podpornem društvu in lastnina fonda za slovesno praznovanje društvene petindvajsetletnice. Primanjkljaje pasivnih let je pokrivalo društvo redno z blagajniškimi prebitki, katere je plodunosno nalagalo pri različnih kreditnih zavodih.

Redni letni dohodki društveni obstojé v prvi vrsti iz vstopnin in udnin društvnikov, potem pa še iz obrestij naloženega kapitala, iz čistih dohodkov veselice, pred vsem maškarade, končno iz čistih dohodkov zabavnih večerov, ki jih priredi društvo proti vstopnini. O vsem tem bilo je podrobno že govorjenje.

Raznovrstnejši so stroški. Največje svote pogoltnejo veselice, med njimi posebno maškarada; za njimi pridejo po navadi izleti. Stroški za stanovanje v novejšem času odpadejo. Jako znatna je bila svoje dni rubrika telovadnega učiteljstva, ki je pozneje odpadla, ker so društveni predtelovadci (hvala jim na njih požrtvovalnosti) brezplačno preskrbljevali pouk v telovadbi, na katero bo pa v najnovejšem času, seveda v veliko manjši meri, zopet treba misliti. Za temi izdatki pride plača društvenemu slugi (Tomažič, Ahačič, Fajgel in od 1. marcija 1880. l. Šešark). Manjši redni izdatki so društvena volila in udnine „Sokolove“ pri ptujih društvih (krog 100 gld.), stroški za tiskovine in vezavo (60—70 gld.), svečava in kurjava (krog 50 gld.), stroški za častne pogrebe umrlih društvnikov (povprek po 30 gld. na leto), končno več raznih manjših izdatkov (med njimi posebno pisarniški stroški za dopisovanje, pošta, brzojavi, itd.) v skupnem znesku krog 100 gld.

Društvo ima pravico svoje **umrle društvnike** z društveno slovesnostjo spremljati na pokopališče. O nekaterih posebno slavnostnih sprevodih (**dr. Costa, dr. Toman, dr. Bleiweis, J. Jurčič, Levstik in dr. Zarnik**) bilo je že govorjenje. Omeniti je tu le, da se je „Sokol“, kjer mu je bilo le količkaj mogoče, vestno držal te naredbe društvenih pravil ter vsacega kolego častno in v mnogobrojnem številu spremil k večnemu počitku. Pogrebov društvnikov ali prijateljev in podpornikov društva, ki so umrli na ptujem, udeleževalo se je društvo, ako je bilo mogoče, po deputacijah. Število umrlih „Sokolcev“ je razmerno precej visoko. Žalibog mi ni bilo mogoče sestaviti popolnega imenika pokojnikov. Naj tu sledi vsaj imenik onih, kojih imena se dadó posneti iz virov, ki so mi bili na razpolaganje. Prepričan sem, da veliko imen manjka. Naj mi oni, ki jih utegne zanimati, ne štejejo v zlo, ker mi pri najboljši volji ni bilo mogoče.

Tu sledi alfabetični zaznamek umrlih društvnikov z letnicami smrti v oklepu: 1. Bezljaj A. († 1875); 2. dr. vitez Bleiweis J. (29. no-

vembra 1881); 3. Bonač A. († 1888); 4. Bruss N. († 1871); 5. dr. Costa E. H. († 28. januarja 1875); 6. dr. Cvajer I. († 1870); 7. Čepon A. († 1872); 8. Černè P. († 1878); 9. Debevec J. († 1878); 10. Garzarolli H. († 1865); 11. Germek H. († 1867); 12. Gnesda M. († 1876); 13. Goeck F. († 1869); 14. Hlavka Fr. († 1882); 15. Jarc Fr. († 1880); 16. Jerančič J. († 1874); 17. Jevnikar A. († 1872); 18. Jurčič J. († 3. maja 1881); 19. Jurečič Fr. († 1874); 20. Kališnik I. († 13. maja 1888); 21. Kam J. († 1874); 22. Kendler M. († 1866); 23. Krašna M. († 1884); 24. Krieger J. († 1882); 25. Križaj A. († 1865); 26. Lotrič I. († 1874); 27. Malavašič A. († 1883); 28. Mandič Št. († 1880); 29. Marn J. († 1884); 30. Matevže M. († 1882); 31. Mooss G. († 1873); 32. Pance J. († 1880); 33. Porenta A. († 1886); 34. Potočnik I. († 1884); 35. Potočnik J. († 1879); 36. Rebolj R. († 1879); 37. Rodé Fr. ml. († 1875); 38. Rodé Fr. st. († 1876); 39. Rudež Dr. († 1885); 40. Schwarz L. († 1870); 41. Simčič J. († 1886); 42. Skabernè E. († 1888); 43. Strzelba J. († 1880); 44. Šoberl I. († 1885); 45. Šumenjak A. († 1878); 46. Tanko I. († 1878); 47. Terpinz F. († 1875); 48. dr. Toman L. († 15. avgusta 1870); 49. Trojanovič K. († 1880); 50. Vertačič A. († 1878); 51. Vindišar M. († 1886); 52. Vodnik L. († 1885); 53. dr. Zarnik V. († 30. marcija 1888); 54. dr. Žerovec A. († 1866).

Pri „Sokolu“ obstoji že od prvega društvenega početka sem lepa navada, da se spomni vsako leto ob Vseh svetih svojih pokojnih članov. Popoludne omenjenega dne pojo društveniki v zvezi s čitalniškimi pevci na ljubljanskem pokopališči žalostinke v častni spomin pokojnim prijateljem. Tega dné postavi se vsako leto na grobišči primerno okrašena piramida s popolnim zaznamkom pokojnih „Sokolcev“, katerim bodi vsem blag spomin! Lep, posnemanja vreden običaj.

Dodan bodi še (seveda nepopoln) imenik nekaterih bivših, tudi že pokojnih društvenikov, namreč: Ahčin H., Bernard J. st., Filapič Št., pl. Gariboldi R., Hudec A., Iber I., Jager E., Jager M., Jagrič H., Jugovic L., Kecel I., Košenini G., Kurnik V., Lamovec I., Lenček Al., Levstik Fr., Matevžè J., Murnik J., Oblak J., Ogorelec I., Perenič A., Perles I., Petan F., Premru I., dr. Razlag R., Sakser A., Skalé P. st., Souvan Fr. st., Strzelba Al., Več I., Wagner M., Zelene L., Zeschko V. st., Zupan V. C. in Zusak I.

Zdi se mi tudi primerno, spomniti se na tem mestu pokojnih dobrotnikov društvenih, ki so se vrhu tega, da so vstrajali kot redni podporniki, spomnili „Sokola“ tudi v svojih oporokah. Ti so gg: **dr. E. H. Costa, dr. I. Cvajer, H. Germek, dr. J. vitez Bleiweis, P. Kosler, dr. L. Toman in Fr. Ks. Souvan st.** Njih postavnim naslednikom, kakor tudi drugim še živečim dobrotnikom, ki so naklonili v različnih časih društvu znatnejša volila, se je odbor vselej primerno in dostojno zahvalil.

„Sokol“ je bil vedno v živahni, tudi književni zvezi z drugimi telovadnimi društvi, slovenskimi in sicer slovanskimi, češkimi in hrvat-

skimi. Ideja, snovati si sokolska društva, še ni stara trideset let. Ljubljanski „Sokol“ pripada kot „Južni Sokol“ najstarejšim telovadnim društvom, le pražki ga prekosi v starosti; praznoval je svojo petin-dvajsetletnico lani. Vkljub temu, da sokolska društva še niso stara, bilo jih je vendar 1884. l. že **131**, izmed teh samo na Češkem in Moravskem 104, v Ameriki 20, drugod 7, izmed njih ljubljansko. Ako pomislimo, da je bilo l. 1866. še le 21 telovadnih društev slovanskih, izmed teh razun treh sama češka in moravska, moramo reči, da so se telovadna društva jako hitro razširila in da slovanskemu življu močno ugajajo. Štela so pa vsa sokolska društva omenjenega leta 13.489 članov, in sicer samo češka 11.086, ameriška 887, druga 1516.

Preostaje mi še nekoliko podrobnih črtic o slovenskih sokolskih društvih sicer, o njihovi osnovi, razvoju in osodi, dalje še nekoliko o družih slovanskih telovadnih društvih.

Sokolske ideje so se v prvih letih „Južnega Sokola“ jeli kmalo poprijemati tudi zunaj Ljubljane. Prvi so se zbudili zavedni Kranjci in si osnovali svoje društvo pod imenom „**Gorenjski Sokol**“ s **sedežem v Kranji**. Društvo se je prav živahno gibalo, lepo posnemalo „Južnega Sokola“ in štelo krog 30 udov. Ob jednom z „Južnim Sokolom“ je prenehalo l. 1867. Drugod ob časih „Južnega Sokola“ niso snovali nikjer po Slovenskem telovadnih društev, pač so pa marljivo pristopali ljubljanskemu „Južnemu Sokolu“. Od tu pa tam so se pač javljali prvi poskusi, bili so pa zaradi obilih zadržkov zatrti že v kali. Po daljšem prestanku jame se zopet daniti med Notranjci. L. 1869. in 1870. osnujejo se posebne podružnice ljubljanskemu „Sokolu“ v **Planini, Postojini in Vipavi**, ki se gibljejo podobno „Gorenjskemu Sokolu“ in štejejo po 20—30, oziroma 30—40, in 40—50 članov. Toda tudi te podružnice niso imele dolzega življenja; prenehale so po parletni dobi. Po teh le deloma srečnih poskusih nastopi po slovenskih pokrajinah vsled neugodnih političnih razmer dolg molk. Še le l. 1882. pojavita se ob periferiji slovenski dve društvi, in sicer: v **Trstu „Tržaški Sokol“** in v **Mozirji „Savinjski Sokol“**. Obe društvi sta v krepkih rokah in delujeta jako vspešno. Ljubljanski „Sokol“ ž njima marljivo občuje in se udeležuje na primeren način slavnostij, ki jih prirejata. (Glej oddelek ki govori o izletih in slavnostnih prilikah). V zimskem tečaju l. 1886/7. stopil je pred svet „**Dolenjski Sokol**“ s **sedežem v Novem Mestu**, ki jako krepko deluje in ki je z vspehom javno nastopil v prvič lani v Krškem dné 14. in 15. avgusta. Snujejo se še: „**Dravski Sokol**“ na **Ptuju**, „**Murski Sokol**“ v **Radgoni** in „**Goriški Sokol**“, ki ima prav v kratkem stopiti v javnost.

Med vsemi Slovani so za telovadbo najbolj vneti Čehi, ki imajo tudi največ telovadnih društev. Veliko izmed mnogobrojnih čeških telovadnih društev dejansko občuje z našim „Sokolom“. (Glej oddelek, ki govori o slavnostnih prilikah).

Za Slovence zelo pomenljiva so hrvaška telovadna društva (6), med njimi „Zagrebski Sokol“, ki je z ljubljanskim posebno v zadnjih letih v zelo živahni zvezi. Po letih sicer mlajši kakor ljubljanski je vendar, seveda pod drugimi razmerami, močnejše napredoval. L. 1884. je imel 10 častnih, 45 ustanovnih, 542 podpornih in 356 izvršujočih članov, skupaj 953; l. 1886. pa 8 častnih, 52 ustanovnih, 640 podpornih in 305 izvršujočih, skupaj 1005. Društveno premoženje je znašalo leta 1884. skupaj 9989 gld. in je narastlo do 1886. l. na 13.802 gld. Društvo ima 14 predtelovadcev in tudi svoje lastno sokolišče, ki je bilo slovesno otvorjeno dné 11. februvarja 1884. l. Udeležilo se je omenjene slavnosti 800 ljudij. Malo pozneje, dné 9. marcija, priredilo je društvo javno telovadbo, pri kateri je 50 društvenikov izborno telovadilo.

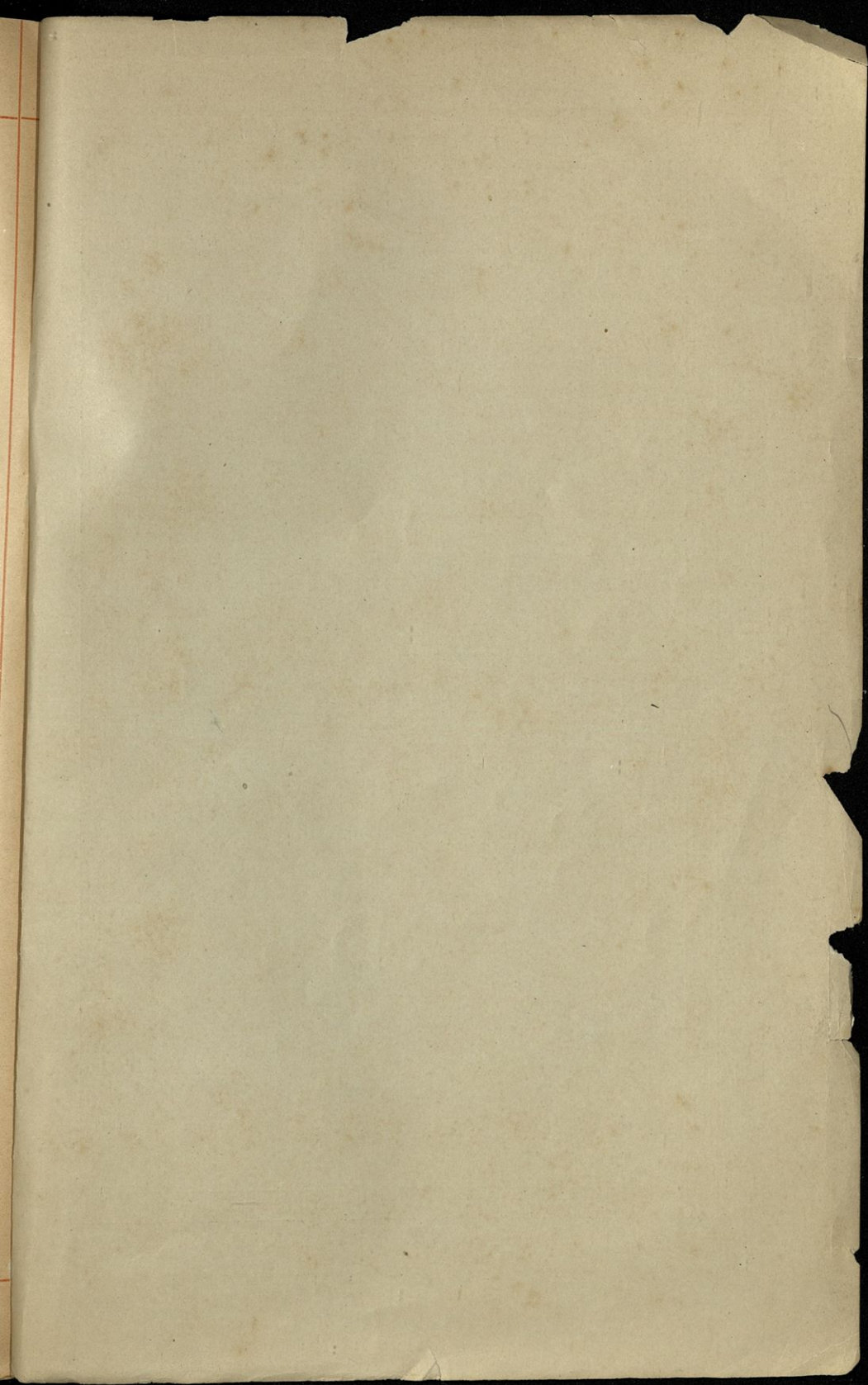
S tem sklenem svoje poročilo in dostavim le željo, naj bi „Sokol“ vspeval še krepkejše, naj bi posebno slovesna petindvajsetletnica, ki se ima vsled hvalevrednega navora pomnoženega odbora izvršiti posebno veličastno, prinesla vse podpore vrednemu, za narodno probujo velezaslužnemu „Sokolu“ še boljših časov. Na mnoga leta!

V LJUBLJANI 12. avgusta 1888.

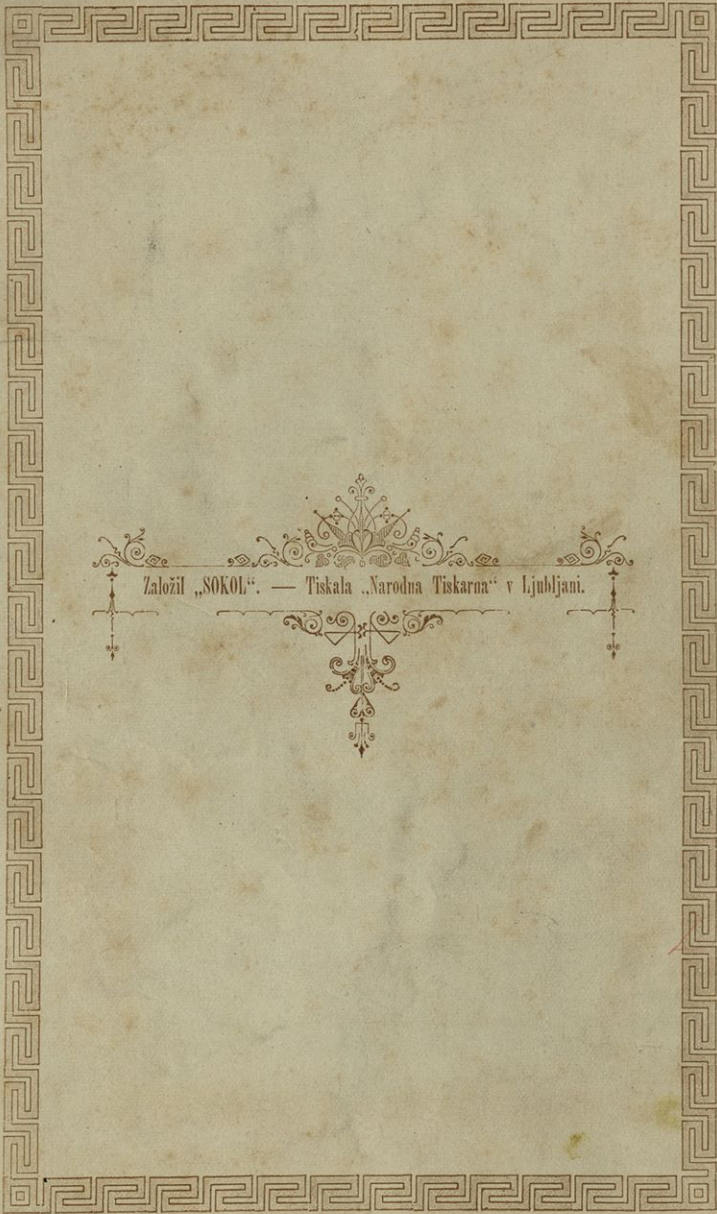
Evgen Lah.

Založil „SOKOL“. — Tiskala „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani.

